

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**факультет іноземних мов
кафедра англійської мови**

**Використання методу проєктів для формування усної мовленнєвої
компетентності на уроках англійської мови учнів середньої школи**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

студентка 2 курсу, 207 м групи

Катеренчук Ірина Віталіївна

Керівник:

доктор філологічних наук,

професор Бялик **В.Д.**

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол №_____ від _____ 2025 р.

Зав. кафедрою _____ доц. Соловйова О.В.

Чернівці – 2025

Анотація

У магістерській роботі досліджено особливості формування усної мовленнєвої компетентності учнів середньої школи на уроках англійської мови. Обґрунтовано значення усного мовлення в іншомовній комунікації та визначено його основні складові. Проаналізовано метод проєктів як інноваційний інструмент розвитку мовленнєвих умінь, окреслено етапи його реалізації, переваги та недоліки. Подано результати експериментального дослідження та рекомендації для вчителів щодо ефективного впровадження проєктної діяльності.

Ключові слова: усна мовленнєва компетентність, метод проєктів, комунікативний підхід, англійська мова, середня школа.

Abstract

The master's thesis explores the development of oral speech competence in secondary school students during English lessons. The significance of oral skills in foreign language communication is substantiated, and their key components are defined. The project method is analyzed as an innovative tool for enhancing speaking abilities, with its implementation stages, advantages, and limitations outlined. The paper presents the findings of an experimental study and offers practical recommendations for teachers on effective project-based learning implementation.

Keywords: oral speech competence, project method, communicative approach, English language, secondary school.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів
мають посилання на відповідне джерело.

Катеренчук І.В. _____

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	10
1.0 Вступні зауваження.....	10
1.1. Визначення усної мовленнєвої компетентності.....	10
1.2. Основні складники усної мовленнєвої компетентності	16
1.3. Роль усної мовленнєвої компетентності в засвоєнні англійської мови.	20
Висновки до Розділу 1	27
РОЗДІЛ 2: МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ УСНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	29
2.0 Вступні зауваження.....	29
2.1. Поняття та принципи методу проєктів	31
2.2. Етапи реалізації проєктної діяльності як інструменту формування усної мовленнєвої компетенції	37
2.3. Переваги та недоліки методу проєктів у формуванні усної мовленнєвої компетенції.....	42
Висновки до Розділу 2	48
РОЗДІЛ 3: ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
3.0 Вступні зауваження.....	49
3.1 Створення передумов для ефективного використання методу проєктів	50
3.2 Експериментальне дослідження (пробне навчання) як показник ефективності реалізації методу проєктів	54
3.3 Рекомендації для вчителів щодо ефективного використання методу проєктів.....	65
Висновки до Розділу 3	69
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Актуальність дослідження. Усна мовленнєва компетентність, як одна з основних складових іншомовної комунікативної компетентності, відіграє провідну роль у забезпеченні ефективного спілкування в реальних життєвих ситуаціях. Водночас традиційні методи навчання іноземних мов у середній школі часто зосереджуються на формальному вивченні граматики та лексики, що обмежує можливості учнів застосовувати мову в автентичних комунікативних контекстах. У цьому контексті метод проєктів виступає як інноваційний педагогічний підхід, що сприяє розвитку усного мовлення через активну, творчу та практико-орієнтовану діяльність учнів.

Сучасна освіта орієнтується на компетентнісний підхід, який передбачає формування в учнів не лише знань, а й умінь і навичок, необхідних для практичного застосування. Усна мовленнєва компетентність охоплює здатність учнів вільно висловлювати думки, брати участь у діалогах, презентувати ідеї та адаптуватися до різних комунікативних ситуацій. Однак традиційні уроки англійської мови часто обмежуються репродуктивними вправами, що не сприяють розвитку спонтанного мовлення чи критичного мислення. Метод проєктів, натомість, створює умови для автентичного використання мови, адже учні працюють над реальними завданнями, які імітують життєві ситуації, що потребують активного мовленнєвого взаємодії.

Оптимальні шляхи покращення усної мовленнєвої компетентності через метод проєктів передбачають системний підхід до організації навчального процесу. Проєктна діяльність має бути чітко структурованою, але водночас надавати учням достатньо свободи для творчості. Учитель виступає не як прямий керівник, а як фасилітатор, який спрямовує учнів, допомагаючи їм визначити мету проєкту, розподілити ролі та організувати комунікативну взаємодію. Такий підхід розвиває не лише мовленнєві навички, а й уміння працювати в команді, аналізувати інформацію та презентувати результати.

Метод проєктів сприяє інтеграції всіх аспектів мовленнєвої компетентності: фонетичного, лексичного, граматичного та прагматичного. Під час виконання проєктів учні вчаться правильно вимовляти слова, використовувати відповідну лексику в контексті, будувати граматично правильні речення та адаптувати своє мовлення до ситуації спілкування.

Таким чином, актуальність теми магістерської роботи полягає у необхідності пошуку ефективних методів формування усної мовленнєвої компетентності, яка є критично важливою для сучасного суспільства. Метод проєктів, завдяки своїй практико-орієнтованості, інтерактивності та здатності мотивувати учнів, є оптимальним інструментом для досягнення цієї мети. Його впровадження в навчальний процес дозволяє не лише покращити мовленнєві навички учнів, а й сформувати в них готовність до активної участі в глобальному комунікативному просторі, що є ключовим завданням сучасної освіти.

Мета дослідження: визначення особливостей використання методу проєктів для формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови учнів середньої школи.

Поставлена мета визначає необхідність виконання таких дослідницьких завдань:

1. Розглянути визначення усної мовленнєвої компетентності;
2. Виокремити основні складові усної мовленнєвої компетентності;
3. З'ясувати роль усної мовленнєвої компетентності в засвоєнні англійської мови;
4. Проаналізувати поняття та принципи методу проєктів;
5. Виділити етапи реалізації проєктної діяльності як інструменту формування усної мовленнєвої компетенції;
6. Визначити переваги та недоліки методу проєктів у формуванні усної мовленнєвої компетенції;
7. Охарактеризувати передумови для ефективного використання методу проєктів;

8. Змодельовати експериментальне дослідження як показник ефективності реалізації методу проєктів;

9. Розробити рекомендації для вчителів щодо ефективного використання методу проєктів.

Об'єкт дослідження: процес формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови учнів середньої школи

Предмет дослідження: закономірності використання методу проєктів для формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови учнів середньої школи.

Методи дослідження. У дослідженні були використані методи, які дозволили системно підійти до вивчення проблеми. Аналіз літератури дозволив систематизувати наукові підходи до визначення понять «усна мовленнєва компетентність» та «метод проєктів», а також дослідити їх місце в сучасній методиці викладання іноземних мов. Цей метод допоміг виявити ключові характеристики проєктної діяльності, такі як її інтерактивність, орієнтація на співпрацю та створення автентичного мовленнєвого середовища, що сприяло розвитку комунікативних навичок учнів. Синтез отриманих даних дав змогу узагальнити теоретичні положення, які формують концептуальну основу дослідження. Порівняльний аналіз дозволив зіставити різні підходи до використання методу проєктів у навчанні іноземних мов, виявляючи їхні переваги та обмеження в контексті розвитку усного мовлення. Моделювання використовувалося для створення моделі впровадження методу проєктів на уроках англійської мови, що враховує вікові особливості учнів середньої школи та специфіку їхньої мовленнєвої підготовки. Спостереження як метод дало можливість аналізувати поведінку учнів під час виконання проєктів, їхню взаємодію в групах, рівень залученості та особливості використання англійської мови в реальних комунікативних ситуаціях. Анкетування учнів і вчителів дозволило зібрати суб'єктивні дані про сприйняття методу проєктів, його ефективність і труднощі, які виникають під час його реалізації. Тестування мовленнєвих

умінь, у свою чергу, дало змогу оцінити рівень сформованості усної мовленнєвої компетентності.

Теоретичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні головних аспектів методу проєктів для формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови учнів середньої школи.

Практичне значення дослідження полягає у вивченні і застосуванні на практиці закономірностей використання методу проєктів для формування усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови учнів середньої школи. Отримані результати та розроблені підходи можуть бути використані у навчальному процесі при вивченні іноземної мови, а також при розробці навчальних посібників та методичних вказівок із названих дисциплін, зокрема в умовах дистанційного та змішаного форматів навчання.

Структура роботи. Структура роботи зумовлена її метою та завданнями. Дослідження складається зі вступу, розділу 1 «Теоретичні основи дослідження усної мовленнєвої компетентності», розділу 2 «Метод проєктів як інструмент формування усної мовленнєвої компетенції на уроках англійської мови», розділу 3 «Досвід впровадження методу проєктів на уроках англійської мови», висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УСНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1.0 Вступні зауваження

Говорячи про іншомовну мовленнєву компетентність, сформованість якої є метою навчання іноземних мов у школі, Е. Хоменко та К. Дембновецька зазначають, що вона є інтеграцією знань, умінь і навичок та виявляється у готовності індивіда бути повноцінним учасником іншомовної комунікації [52, с. 9].

Відтак, уважаймо, що під поняттям іншомовної мовленнєвої компетентності розуміємо систему знань, умінь, навичок, особистих ставлень і досвіду індивіда, що забезпечують його готовність виступати в ролі суб'єкта іншомовної комунікації.

1.1. Визначення усної мовленнєвої компетентності

Усна мовленнєва компетентність — це здатність людини ефективно використовувати усну мову для спілкування, передачі інформації, вираження думок, почуттів та досягнення комунікативних цілей у різних ситуаціях. Вона є однією з ключових складових загальної мовної компетентності й охоплює не лише знання мови (граматику, лексику, фонетику), але й уміння застосовувати ці знання на практиці, враховуючи соціальний контекст, культурні норми та особливості співрозмовника [17, с. 8].

Усна мовленнєва компетентність складається з кількох взаємопов'язаних елементів:

Лінгвістична компетентність — знання мовних засобів (слів, граматичних конструкцій, правил вимови). Наприклад, людина, яка каже: "I went to a shop" замість "I shall go to a shop", демонструє недостатню граматичну компетентність, якщо контекст вимагає майбутнього часу [14, с. 6].

Соціолінгвістична компетентність – уміння адаптувати мовлення до ситуації, враховуючи соціальні ролі, статус співрозмовника та культурні особливості. Наприклад, звернення "Mr Dean" буде доречним у формальній обстановці, тоді як "Hey buddy!" – у неформальній розмові з другом.

Дискурсивна компетентність – здатність будувати зв'язне, логічне висловлювання. Наприклад, розповідаючи історію, компетентний мовець уникає хаотичних стрибків між подіями, а подає їх у чіткій послідовності: "First I woke up, then I had breakfast, and only then did I go to work".

Прагматична компетентність – розуміння намірів співрозмовника та вміння досягати власних комунікативних цілей. Наприклад, якщо людина просить: "Can you open the window?", компетентний мовець зрозуміє, що це ввічливе прохання, а не питання про фізичну здатність [20, с. 311].

Можуть бути наведені такі приклади прояву усної мовленнєвої компетентності:

Повсякденне спілкування. Уявімо, що ви питаєте дорогу у перехожого. Компетентний мовець скаже: "Excuse me, can you please tell me how to get to the station?" – це ввічливо, зрозуміло і відповідає ситуації. Натомість фраза "Where is the station?" може здатися грубою через відсутність соціолінгвістичного контексту [24, с. 49].

Публічний виступ. Вчитель, пояснюючи урок, використовує чітку артикуляцію, логічно структурує матеріал і адаптує лексику до рівня учнів. Наприклад: "Today we will look at how plants get energy. Imagine a little factory inside a leaf..." – це демонструє дискурсивну та прагматичну компетентність.

Дискусія. У суперечці компетентний мовець уникає емоційних вигуків на кшталт "You don't understand anything at all!" і замість цього аргументує: "I think you're wrong, because the statistics show otherwise. Let's look at the numbers". Це приклад поєднання всіх компонентів компетентності.

Розвиток усної мовленнєвої компетентності формується через практику, освіту та соціальну взаємодію. Наприклад:

У дошкільному віці дитина вчиться відповідати на запитання типу "What did you eat for breakfast?" спочатку коротко, а згодом розгорнуто ("I ate oatmeal with milk and honey") [19, с. 73].

У професійному середовищі людина вдосконалює мовлення, виступаючи на нарадах чи переговорах. Наприклад, менеджер, який спочатку невпевнено каже "Well, this is... kind of an important decision", з часом навчиться: "This decision is of strategic importance for our project".

Усна мовленнєва компетентність є критично важливою в епоху глобалізації та цифрових комунікацій. Вона потрібна не лише для особистих контактів, але й для онлайн-спілкування (відеоконференцій, подкастів). Наприклад, блогер, який чітко й цікаво пояснює тему у відео, демонструє високий рівень цієї компетентності, що сприяє його популярності [28, с. 158].

Отже, усна мовленнєва компетентність – це комплексна здатність, що поєднує знання мови з умінням застосовувати її в реальному житті. Вона дозволяє людині бути зрозумілою, переконливою та ефективною у спілкуванні, що є основою успіху в багатьох сферах життя.

Для мовленнєвого спрямування в освітньому процесі ЗЗСО характерне оперування трьома основними умовами:

1. Наявністю спрямованості навчального вектора не на те, аби здобувати знання як такі, а на те, аби опановувати навичками (граматичними, лексичними, фонетичними, мовленнєвими тощо), що сприяють здатності оперувати іншомовною мовленнєвою діяльністю в мовленнєвому процесі, активній реалізації мови;

2. Реалізацією принципу, пов'язаного з мовленнєвою організацією, що представлена визначеною заздалегідь мовленнєвою спрямованістю вправ, використання яких передбачається освітнім процесом, аби учні опановували навичками та уміннями мовленнєвого спрямування;

3. Формуванням в учнів середньої школи діяльнісної фазовості спонукально-мотиваційного спрямування, а саме формування потреб, аби оперувати іншомовною мовленнєвою комунікацією [13, с. 103].

З-поміж основних компетентностей з огляду на тематику дослідження виокремлюємо таку, як «Спілкування іноземними мовами». Ця компетентність покликана сформувати здатність до сприйняття вираженого іноземною мовою, формулювання (усно та письмово) й висвітлення певних логічних категорій у контекстуальному спектрі з послугуванням видами мовленнєвої діяльності [2, с. 471].

Також встановлено ключові вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів основної школи в межах мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта). Після завершення курсу вони мають сформувати іншомовну комунікативну компетенцію, достатню для вільної й природної міжкультурної взаємодії, яка, у свою чергу, стає основою для розвитку всіх інших ключових компетентностей, що відповідають потребам і запитам самого учня [9, с. 6].

Мову опановують через активну особистісну діяльність школярів, під час якої вони засвоюють різноманітні способи іншомовного спілкування, зокрема й діалогічне мовлення. У програмі особливу увагу приділено інтегрованому формуванню мовленнєвих навичок на рівні, який дає змогу успішно вести іншомовний діалог.

У процесі навчання англійського іншомовного мовлення важливо комплексно вдосконалювати всі складові структури особистості учня основної школи або забезпечувати його цілісний системний розвиток [25, с. 3].

Сучасні методики викладання англійської мови є потужним джерелом отримання знань і формування практичних умінь [14, с. 11]. Вони орієнтовані насамперед на пріоритетність розвитку людської особистості, який має стати головною цінністю та найвищим результатом освітнього процесу. Ці нові освітні підходи реалізуються в багатьох напрямках: створення системи безперервної освіти протягом життя, перехід до особистісно орієнтованого навчання, поява різноманітних альтернативних форм навчання, розробка

інноваційних принципів формування змісту освіти, а також формування сучасного інформаційно-освітнього середовища.

На думку ряду дослідників, у структурі сучасного освітнього процесу з англійської мови одним із провідних компонентів стають методи та засоби навчання, орієнтовані на підвищення його ефективності та якості, підготовку учнів до роботи та життя в умовах інформаційного суспільства, здатні значною мірою скорочувати терміни навчання та підвищувати його якість [12, с. 45].

Як приклад, застосування програми Microsoft Power Point надає можливість утворювати яскраві презентації-слайди із різноманітними текстами, малюнки із анімаційними ефектами. Ця діяльність може зацікавити навіть й тих школярів, що не вважають уроки англійської мови українцями необхідними. При представленні результатів роботи з англійської мови проявляються акторські схильності. А головне – об'єкт вивчення запам'ятовується значно краще, ніж прочитаний параграф підручника [16, с. 375].

Презентація є представленням результатів роботи групи, відповідно важливим моментом у діяльності учнів. Презентація результатів навчальної діяльності з англійської мови може бути представлена в вигляді:

1. Ділової гри;
2. Демонстрації відеофільму (створені на основі інформаційних технологій);
3. Захисту на педраді;
4. Наукової конференції;
5. Наукового доповіді;
6. Реклами;
7. Змагання;
8. Театралізації (уживання особи у роль живої або неживої істоти);
9. Телепередачі;
10. Екскурсії;

11. Електронних варіантів тощо.

Ефективність формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроці англійської мови залежить від низки чинників, ключовим з-поміж яких є відповідність запропонованих матеріалів віковим та психологічним особливостям учнів.

Перша умова успішного формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроці англійської мови – це органічне включення до цілісного процесу навчання. У цьому випадку дидактичні та методичні матеріали можуть стати досить потужним засобом для підвищення ефективності навчання.

Другою умовою ефективного формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови є необхідність їх відповідності змісту та логіці вивчення навчального предмета. Завдяки цьому буде реалізовано дидактичну роль матеріалів на уроках англійської мови як інструменту пізнання [8, с. 89].

Третя умова ефективного формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови полягає у тому, що використання дидактичних і методичних матеріалів під час уроків англійської мови має бути співвідносним із дидактичною метою уроку, входити у його структуру і приводити до розв'язання поставлених завдань. За результатами педагогічних досліджень з'являється можливість стверджувати про ефективність використання дидактичних та методичних матеріалів на уроках англійської мови при знайомстві учнів з новим навчальним матеріалом, у процесі закріплення вивченого матеріалу, на етапі формування умінь з навичками та при застосуванні їх на практиці, а також при контролі за результатами навчання.

Щодо визначення структури *іншомовної мовленнєвої компетентності*, то дослідники вважають, що мовленнєва компетенція складається з трьох компонентів: лінгвістичного, соціолінгвістичного і прагматичного. *Лінгвістичний компонент* включає фонологічні, лексичні,

граматичні знання та вміння. *Соціолінгвістичний компонент*, що визначається соціокультурними умовами використання мови, являє собою сполучну ланку між мовленнєвою та іншими компонентами. *Прагматичний компонент* окрім інших компетенцій включає екстралінгвістичні елементи, що забезпечують спілкування (міміка, жестикуляція та ін.) [44, с. 76].

Я. ван Ек виділяє такі компоненти іншомовної мовленнєвої компетентності: лінгвістичний, соціокультурний, соціолінгвістичний, стратегічний, дискурсивний, соціальний [56, с. 194].

Отже, враховуючи сказане вище, всі ці компетентності повноцінно відтворюють поняття «іншомовна мовленнєва компетентність» і його залежність від різних умінь і навичок. Іншомовну мовленнєву компетентність можна назвати системним явищем, оскільки вона складається з багатьох факторів, які впливають на її якісне формування та засвоєння учнями. Іншомовну мовленнєву компетентність неможливо сформувати без ґрунтовних знань у граматиці, лексиці та усвідомлення соціокультурного контексту.

1.2. Основні складники усної мовленнєвої компетентності

Усна мовленнєва компетентність є ключовою складовою комунікативних навичок людини, яка дозволяє ефективно взаємодіяти в різних ситуаціях спілкування. Вона включає здатність продукувати і сприймати усне мовлення, враховуючи соціальні, культурні та контекстуальні особливості.

Основні складові усної мовленнєвої компетентності можна виділити наступним чином: фонетична, лексична, граматична, прагматична та соціолінгвістична компетентності. Розглянемо кожну з них детально з прикладами.

1. Фонетична компетентність. Фонетична складова відповідає за правильну артикуляцію звуків, інтонацію, ритм і наголос у мовленні. Це

основа того, як нас сприймають слухачі: чітка вимова полегшує розуміння, а відповідна інтонація передає емоції та наміри [30, с. 181].

Уявімо, що людина каже: "Nice to meet you!" Якщо вона вимовляє це монотонно, без підвищення тону на слові "nice", слухач може не відчувати щирості. Натомість правильна інтонація (з наголосом і підвищенням голосу) робить фразу живою і переконливою [20, с. 44].

2. Лексична компетентність. Ця складова передбачає знання слів, їх значень, синонімів, антонімів та вміння використовувати їх доречно в різних контекстах. Багатий словниковий запас дозволяє точно висловлювати думки й уникати непорозуміння [18, с. 10].

Людина, вітаючи друга, може сказати: "Hey, how are you?" (нейтрально) або "Hey, what's up, buddy?" (емоційно й тепло). Вибір слів залежить від стосунків і ситуації. У свою чергу, використання сленгу в офіційній обстановці (наприклад, "Cool idea guys!" на діловій нараді) може бути недоречним і свідчити про брак лексичної гнучкості.

3. Граматична компетентність. Граматика забезпечує правильну будову речень, узгодження слів і використання часових форм. Без цього мовлення може бути хаотичним і важким для розуміння [15, с. 28].

4. Прагматична компетентність. Прагматична складова стосується вміння адаптувати мовлення до мети спілкування, аудиторії та контексту. Це включає розуміння непрямих значень, гумору, ввічливості тощо [21, с. 90].

Також слід ураховувати, що неправильна оцінка ситуації – наприклад, жартувати на серйозній нараді – може призвести до конфузу.

5. Соціолінгвістична компетентність. Зазначена складова охоплює знання соціальних і культурних норм спілкування: як звертатися до людей різного статусу, які теми доречні в певному колі, як враховувати культурні особливості [14, с. 9].

Так, наприклад, у формальній обстановці доречно сказати: "Mr. Director, allow me to report?", а серед друзів можна використати інший реєстр

мовлення: "Hey I have one cool idea!". Уміння перемикатися між стилями є ознакою соціолінгвістичної компетентності.

Також слід ураховувати, що звернення "Hey You!" до старшої людини в українській культурі може сприйматися як грубість через невідповідність нормам ввічливості [29, с. 267].

Усі ці складові тісно пов'язані. Наприклад, під час публічного виступу оратор має чітко вимовляти слова (фонетика), добирати доречні терміни (лексика), будувати логічні речення (граматика), враховувати очікування аудиторії (прагматика) і поважати культурні норми (соціолінгвістика). Якщо хоча б одна з них "просідає", ефективність спілкування знижується [32, с. 28].

Отже, усна мовленнєва компетентність – це комплексне явище, яке вимагає гармонійного розвитку всіх її складових. Вона формується через практику, навчання та увагу до деталей. Наприклад, регулярне читання вголос може покращити фонетику, а спілкування з носіями мови — прагматику й соціолінгвістику. Успішне оволодіння цими навичками відкриває двері до ефективної взаємодії в будь-яких сферах життя.

Робота вчителя над використанням завдань при розвитку іншомовної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови має наступних п'ять етапів.

Перший етап – це обрання тематичного напрямку, за яким буде формуватися іншомовна мовленнєва компетентність. Зокрема, це може бути визначення теми завдання.

Учнівський пошук, що зорієнтований на формування і захист колективної роботи, традиційно починається із обрання теми, що має бути:

1. Одночасно й конкретною, й достатньо широкою;
2. Якомога тісніше пов'язаною із реаліями нинішнього життя, процесами, які відбуваються в найближчому оточенні дитини та суспільства в цілому;
3. Достатньо актуальною та дискусійною, аби викликати інтерес у школярів.

На другому етапі здійснюється вибір теми та встановлення мети роботи за певним тематичним напрямком. Тут необхідно підштовхнути дітей до обрання теми, яка встановлюється програмою. На цій стадії вчителів слід не «тиснути» на школярів, рекомендуючи власну чи забороняючи певну тему [13, с. 103].

На третьому етапі здійснюється вибір методів та матеріалів для подальшої роботи з формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови.

Методи, якими можна послуговуватися в ході формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови, є вельми численними й багатоманітними. Ч. Балчіканли наводить таку їхню класифікацію:

- «1.анкетування;
- 2.інтерв'ю;
- 3.соціальне опитування;
- 4.дослідження літератури;
- 5.екскурсії;
- 6.пошук інформації в Інтернеті тощо» [57, с. 84].

Дуже важливо ознайомити школярів із їхніми можливостями, проте давши їм право вибору.

Розглянемо можливі способи розподілу завдань для роботи над колективним завданням із англійської мови в ході роботи над формуванням іншомовної мовленнєвої компетентності:

- 1.Робота із підручником;
- 2.Опитування учнів інших класів;
- 3.Пошук інформації в Інтернеті;
- 4.Робота із додатковою літературою;
- 5.Інтерв'ю;
- 6.Побудова діаграм;
- 7.Виготовлення колажу;

8.Виготовлення плакату-антиреклами;

9.Бесіда із фахівцями (лікарями, науковцями, вчителями).

Кожен із пунктів цього плану бере на виконання певна група учнів.

Четвертий етап являє собою безпосередню роботу над виконанням колективного завдання. Ця робота може провадитися як на уроках, так й у позаурочний час.

На цьому етапі за бажанням учнів та під настановним керівництвом учителя створюються робочі групи. В процесі організації і координації діяльності школярів учитель особливу увагу має звернути на:

На п'ятому етапі відбувається презентація результатів роботи з формування іншомовної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови.

Отже, під час формування іншомовної мовленнєвої компетентності здобувачів середньої освіти учителям необхідно побудувати освітній процес таким чином, аби вміти не тільки ретельно готувати матеріал до уроку, орієнтуватися на середній рівень класу, враховуючи також індивідуальні особливості, а й заздалегідь продумати, з якими труднощами можуть стикнутися учні, при цьому створюючи оптимальні умови формування навичок іншомовного мовлення на уроках, адже навчання відіграє найважливішу роль у процесі формування особистості школяра.

1.3. Роль усної мовленнєвої компетентності в засвоєнні англійської мови

Усна мовленнєва компетентність відіграє ключову роль у засвоєнні англійської мови, оскільки вона є основою для розвитку всіх інших мовних навичок: слухання, читання, письма та загального розуміння мови. Ця компетентність охоплює здатність правильно вимовляти слова, використовувати інтонацію, ритм, а також ефективно спілкуватися в реальних ситуаціях. У контексті вивчення англійської мови як іноземної, усне мовлення не лише допомагає учням висловлювати свої думки, а й

сприяє глибшому розумінню культури, контексту та практичного застосування мови [56, с. 193].

Усна мовленнєва компетентність починається з оволодіння звуковою системою англійської мови, яка суттєво відрізняється від української. Наприклад, в англійській мові є звуки, яких немає в українській, як-от /θ/ (як у слові "think") або /ð/ (як у "this"). Без правильної вимови цих звуків учень може бути неправильно зрозумілим або не зрозуміти носія мови [7, с. 11].

Так, наприклад, учень, який не розрізняє різницю між "think" і "sink" через неправильну вимову /θ/ і /s/, може сказати "I sink about it" замість "I think about it", що змінить зміст речення і призведе до непорозуміння. Регулярна практика усного мовлення, наприклад, через повторення за аудіозаписами чи вчителем, допомагає закріпити правильну артикуляцію [17, с. 8].

Усне мовлення тісно пов'язане зі слуханням. Чим більше учень практикує говоріння, тим краще він розпізнає звуки, інтонацію та ритм англійської мови під час прослуховування. Це особливо важливо для англійської, де інтонація може змінювати значення висловлювання.

Так, наприклад, речення "You're coming, aren't you?" може бути питанням або ствердженням залежно від інтонації. Якщо учень практикує такі конструкції вголос, він починає краще вловлювати ці нюанси на слух, що полегшує розуміння діалогів у фільмах чи розмовах із носіями [19, с. 75].

Однією з головних цілей вивчення англійської мови є можливість спілкуватися. Усна мовленнєва компетентність допомагає подолати страх помилок і розвиває впевненість. Наприклад, участь у рольових іграх чи дискусіях на уроках дозволяє учням застосовувати граматику та лексику в реальних ситуаціях.

Так, наприклад, учень, який вивчив фразу "Can I have a glass of water?", може спочатку соромитися її використовувати. Але якщо він практикує її в парах на заняттях, а потім успішно застосовує в кафе за кордоном, це мотивує його продовжувати навчання і вдосконалювати мовлення.

Теоретичне знання граматичних правил чи слів недостатнє без їх використання в усному мовленні. Коли учень говорить, він змушений застосовувати вивчене на практиці, що сприяє кращому запам'ятовуванню.

Так, наприклад, вивчивши Present Perfect (наприклад, "I have just finished"), учень може використовувати це в розмові: "I have just finished my homework, so I can talk now". Повторення таких конструкцій в усному мовленні допомагає інтуїтивно засвоїти їх, а не просто механічно запам'ятати [24, с. 49].

Усне мовлення також навчає учнів правильно реагувати в різних соціальних ситуаціях, враховуючи культурні особливості. Англійська мова має свої норми ввічливості, які проявляються в інтонації, виборі слів і фраз.

Так, наприклад, учень, який знає, що "Could you please help me?" звучить ввічливіше, ніж "Help me!", і практикує це в розмові, не лише вдосконалює мовлення, а й засвоює культурні норми спілкування. Без усної практики він може не зрозуміти, чому його прямі фрази сприймаються як грубість [16, с. 374].

Можуть бути розглянуті такі методи розвитку усної мовленнєвої компетентності

Діалоги та рольові ігри. У ході використання зазначеної техніки школярі можуть імітувати замовлення їжі в ресторані чи телефонну розмову.

Аудіювання з повторенням. Ця техніка передбачає необхідність слухати носіїв мови (наприклад, подкасти BBC) і повторювати за ними.

Групові дискусії. Ця техніка передбачає обговорення тем, як-от "My favorite movie", де кожен висловлює думку.

Тіньова техніка (shadowing). Ця техніка передбачає повторення фраз одразу після прослуховування для вдосконалення вимови та ритму [8, с. 86].

Формування іншомовної мовленнєвої компетентності є ключовою метою навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти

(ЗЗСО). Цей процес передбачає розвиток умінь учнів сприймати, розуміти, продукувати та використовувати мову в реальних комунікативних ситуаціях.

Для досягнення цієї мети вчителі використовують як традиційні, так і інноваційні технології. Умови їх застосування залежать від низки факторів: цілей уроку, рівня підготовки учнів, доступних ресурсів, а також педагогічного підходу вчителя [9, с. 6]. Розглянемо детально обидва підходи, їх особливості, переваги, недоліки та приклади використання.

Традиційні технології базуються на перевірених часом методах, які зосереджені на поступовому розвитку мовних навичок через структурований підхід. Вони включають граматично-перекладний метод, аудіолінгвальний метод, роботу з підручниками, вправи на запам'ятовування та повторення.

Існують такі умови успішного використання традиційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Наявність базового навчального матеріалу: підручники, зошити, граматичні довідники.

Чітка структура уроку: вступ, пояснення, практика, закріплення.

Орієнтація на групову роботу. Учні зазвичай працюють в унісон під керівництвом учителя.

Обмежений доступ до технічних засобів. Традиційні методи не потребують цифрових технологій, що робить їх доступними в умовах недостатнього фінансування [4, с. 13].

Існують такі переваги використання традиційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Простота впровадження. Традиційні технології не вимагають спеціальної підготовки вчителя чи складного обладнання.

Системність. Під час використання традиційних технологій учні отримують чітке розуміння граматичних правил і лексичного матеріалу.

Ефективність для початкового рівня. Традиційні технології допомагають закласти міцний фундамент знань.

Існують такі недоліки використання традиційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Обмежена комунікативна спрямованість. Фокус на граматиці та перекладі може гальмувати розвиток усного мовлення.

Монотонність: повторення вправ може знижувати мотивацію учнів.

Розглянемо приклади використання традиційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Граматично-перекладний метод. Учитель пояснює правило вживання Present Perfect (наприклад, "I have just finished my homework"), дає приклад перекладу українською ("Я щойно закінчив домашнє завдання"), а учні виконують вправи на переклад речень.

Аудіолінгвальний метод. Учитель читає діалог (наприклад, "Where are you going? – I'm going to the park"), учні повторюють за ним, а потім розігрують подібні діалоги в парах [28, с. 161].

Робота з підручником. Учні читають текст про подорожі, підкреслюють нові слова (наприклад, "journey", "destination"), записують їх значення та складають власні речення.

Інноваційні технології включають використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), інтерактивних методів, проєктної діяльності, гейміфікації та онлайн-ресурсів. Вони спрямовані на створення динамічного, інтерактивного навчального середовища, яке мотивує учнів до активного спілкування.

Існують такі умови успішного використання інноваційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Технічне забезпечення. комп'ютери, інтерактивні дошки, доступ до Інтернету.

Підготовка вчителя. вміння працювати з цифровими інструментами (наприклад, Zoom, Kahoot, Google Classroom).

Індивідуалізація навчання. Використання інноваційних технологій передбачає адаптацію завдань до рівня кожного учня.

Креативний підхід. Використання інноваційних технологій передбачає створення умов для самостійності та ініціативи учнів [23, с. 2].

Існують такі переваги використання інноваційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Висока мотивація. Так, інтерактивні методи роблять навчання цікавим і захопливим.

Розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання, письмо.

Актуальність: використання сучасних тем і реальних комунікативних ситуацій (наприклад, спілкування в соцмережах).

Існують такі недоліки використання інноваційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Залежність від техніки. Наприклад, перебої з Інтернетом чи обладнанням можуть зірвати урок.

Значна і об'ємна підготовча робота. Зокрема, вчителю потрібно більше часу на планування.

Неоднаковий рівень доступу. Так, наприклад, не всі учні мають гаджети чи стабільний Інтернет удома [20, с. 93].

Розглянемо приклади використання інноваційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Гейміфікація. Учитель використовує платформу Kahoot для створення вікторини на тему "Daily Routines". Учні відповідають на запитання (наприклад, "What time do you wake up?") і змагаються за бали.

Проектна діяльність. Учні готують презентацію в PowerPoint або Canva про свою уявну подорож до Лондона, описуючи визначні місця (наприклад, "I will visit the Tower of London because it's historical").

Онлайн-ресурси. Учитель пропонує подивитися відео на YouTube про британську культуру (наприклад, "Tea Time in England"), після чого учні обговорюють побачене в групах.

Інтерактивні вправи. Можливим постає використання платформи Duolingo чи Quizlet для вивчення лексики (наприклад, флеш-картки з словами "friendship", "hobby") [25, с. 3].

Традиційні та інноваційні технології не є взаємовиключними, а можуть ефективно доповнювати одна одну. Наприклад:

Комбінований урок. Учитель пояснює граматику Past Simple традиційно (наприклад, "I visited my grandma yesterday"), а потім пропонує учням скласти розповідь про минулі вихідні за допомогою Google Docs, де вони можуть додати фото чи малюнки.

Інтеграція. Після вивчення теми "Environment" за підручником учні створюють відео в TikTok або Instagram, закликаючи берегти природу (наприклад, "Don't throw rubbish into rivers!").

Існують такі умови успішного поєднання традиційних та інноваційних технологій під час формування іншомовної комунікативної компетентності в ЗЗСО:

Баланс. Традиційні методи для базових знань, інноваційні – для практики та мотивації.

Адаптація до учнів. Урахування віку, інтересів і рівня володіння мовою.

Ресурси. Наявність хоча б мінімального технічного забезпечення (наприклад, один проєктор на клас) [30, с. 181].

Традиційні технології є фундаментом для формування іншомовної мовленнєвої компетентності, забезпечуючи системність і чіткість у навчанні. Інноваційні технології, своєю чергою, додають гнучкості, креативності та практичної спрямованості. Умови їх використання в ЗЗСО залежать від цілей уроку, підготовки вчителя та технічних можливостей.

Оптимальний результат досягається за комбінованого підходу, коли учні отримують міцні знання через традиційні методи та розвивають комунікативні навички завдяки сучасним технологіям. Наприклад, вивчення теми "Holidays" може початися з читання тексту в підручнику, а завершитися

створенням групового відеоролика про улюблене свято. Такий підхід відповідає вимогам сучасної освіти та готує учнів до реального життя.

Отже, усна мовленнєва компетентність є фундаментом успішного засвоєння англійської мови, оскільки вона об'єднує фонетичні, лексичні, граматичні та культурні аспекти. Без практики говоріння учень може знати теорію, але не зможе ефективно спілкуватися. Регулярне тренування через приклади, як-от імітація реальних ситуацій чи повторення за носіями, не лише покращує вимову, а й робить мову живою та практичною. Таким чином, розвиток усного мовлення – це не просто одна з навичок, а основа для повноцінного оволодіння англійською мовою.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі розглянуто структуру іншомовної комунікативної компетентності здобувачів базової середньої освіти. Визначено, що структура комунікативної компетентності являє собою сукупність п'яти рівнів, до якої включаються психофізіологічні особливості особистості, соціальна характеристика її статусу, культурний рівень, мовна компетентність і прагматика особистості. Підкреслено, що під час формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів базової середньої освіти учителям необхідно побудувати освітній процес таким чином, аби вміти не тільки ретельно готувати матеріал до уроку, орієнтуватися на середній рівень класу, враховуючи також індивідуальні особливості, а й заздалегідь продумати, з якими труднощами можуть зіткнутися здобувачі освіти, притому, створюючи оптимальні умови формування навичок іншомовного мовлення на уроках, адже навчання відіграє найважливішу роль у процесі формування школяра.

Виділено традиційні та інноваційні технології формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів базової середньої освіти.

Розглянуто можливості послугування традиційними технологіями навчання, педагогічно правильне використання яких під час уроків англійської мови може перетворити процес мислення із другорядного на провідний продуктивний методичний засіб, що сприяє розвитку мовної уяви учня. Відзначено, що застосування у практиці навчання традиційних технологій у поєднанні з інноваційними дає можливість відійти від формально-логічних схем та подати інформацію мовою образів. Підкреслено високу продуктивність та функціональність додатків та онлайн-ресурсів, які забезпечують вивчення англійської мови в умовах дистанційного навчання. Кожен із згаданих механізмів надає можливість розширення простору навчальної творчості, організації повноцінного та насиченого освітнього процесу.

РОЗДІЛ 2: МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ УСНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.0 Вступні зауваження

Переходячи до рекомендацій стосовно реалізації проєктної роботи на уроках іноземної мови в середній школі, варто згадати, що кожен учитель може змінювати підхід до підготовки, створення проєктів, але основні рекомендації є релевантними стосовно кожного проєкту.

Від самого початку потрібно дати учням уявлення про те, що таке проєкти і на що вони мають бути націлені. Для цього корисно мати приклади попередніх проєктів. Наступним кроком учителя має стати збір пропозицій учнів щодо проєкту; визначення орієнтовного остаточного результату проєкту (наприклад, письмовий звіт, брошура, обговорення, відео) та особливостей його презентації (наприклад, колективної чи індивідуальної); узгодження цілей як змістового, так і лінгвістичного характеру.

Після пояснення ідеї проєкту вчитель має запропонувати учням вибрати схему роботи; колективно визначити кроки, які учні повинні зробити для досягнення остаточного результату, та узгодити часові межі; дізнатися, що учні хочуть включити до проєкту, яку форму це прийме, хто за що відповідатиме, будь-які матеріали чи ресурси (наприклад, бібліотечні дослідження, листи, інтерв'ю), які можуть їм знадобитися. Потрібно звернути увагу на автентичні матеріали, з якими учні можуть ознайомитись для вдосконалення змісту проєкту (наприклад, реклама з іноземних журналів, туристичні брошури, меню іноземною мовою, відео тощо).

Необхідно визначити роль кожного учня та розподілити їх у робочі групи. Після цього важливо виділити узгоджену кількість часу на проєкт, а також мати уявлення про час, необхідний для створення кожної частини проєкту. Також можна домовитися проводити заняття в один і той же день

щотижня – у середу та п'ятницю, щоб учні знали, що цього дня потрібно підготувати матеріали та забезпечити можливість інтернет-зв'язку.

Важливо, щоб учні розглядали відстеження та збирання ресурсів як невід'ємну частину своєї участі у проєкті. Працюючи у групах чи всім класом, учні повинні узагальнити зібрану ними інформацію, порівняти свої висновки та вирішити, як організувати їх задля ефективного представлення [18, с. 10].

На цьому етапі учні можуть коригувати роботи один одного, робити перехресні покликання або перевіряти їх. Далі учні представляють результати своєї проєктної роботи як кульмінаційний захід.

Від форми презентації багато в чому залежатиме остаточний вид продукту. Можна попросити групу підготувати завдання для інших учасників класу, пов'язане з проєктом: це може бути вікторина з питаннями за змістом презентації, кросворд із використанням словникового запасу для проєкту або питання на розуміння відео, створеного учнями [17, с. 8].

Наступним кроком буде оцінка та рефлексія. Як і будь-яка робота, проєкт вимагає визнання та оцінки. Можна використовувати простий звіт про оцінку проєкту, в якому коментуються такі аспекти проєкту як зміст, дизайн, мовна робота, а також оцінюється етап усної презентації проєкту.

На цьому заключному етапі роботи над проєктом учні та вчитель розмірковують про кроки, зроблені для досягнення своїх цілей, а також про навички, яких вони набули у процесі роботи над проєктом. Вони можуть поміркувати про цінність свого досвіду та його зв'язок із майбутніми професійними потребами, а також ідентифікувати ті аспекти проєкту, які можуть бути покращені.

Навчальні проєкти на уроках іноземної мови необхідні для того, щоб дати можливість учням більш глибоко і детально вникнути в матеріал, дати можливість самостійно в ньому розібратися не на рівні відтворення, а на рівні застосування даного матеріалу для вирішення певної значущої проблеми для надбання нового знання.

Робота із проєктами може бути реалізована на уроках іноземної мови двічі або тричі протягом навчального року. Проєкт потребує детальної підготовки, проведення його може займати кілька уроків (якщо це проєкт, розрахований на діяльність). Причому захист проєктів передбачає, як правило, здвоєний урок.

Вчитель має продумати весь перебіг роботи над проєктом. Однак на уроці ця інформація має бути лише орієнтиром для вчителя.

Проблему, гіпотези, методи дослідження творчої та пошукової діяльності вчитель не надає у готовому вигляді, а лише спрямовує учнів у потрібне русло. Якщо учні висловлюють власні думки та ідеї, що є, можливо помилковими та відмінними від суджень учителя, у жодному разі вчитель не повинен нав'язувати учням свою думку. У цьому полягає суть проєктної методики. Учні повинні самі дійти висновку стосовно правомірності висунутих гіпотез, проблем та їх правильності, підтверджуючи свою думку аргументами, доказами і фактами.

Важливо, що існує безліч різних видів проєктів відносно їхньої спрямованості, тривалості, характеру контактів, тому деякі етапи під час реалізації проєкту можуть опускатися. Однак ці методичні рекомендації є загальними, і завдяки цьому їх можна застосовувати практично до будь-якого типу проєкту.

Отже, сучасний процес вивчення іноземної мови в школах поєднує традиційні й інноваційні методи організації навчальної діяльності. Проте останнім часом дедалі чіткіше простежується тенденція до поступового витіснення класичних дидактичних підходів сучасними інноваційними педагогічними методами.

2.1. Поняття та принципи методу проєктів

Метод проєктів не є принципово новим явищем у світовій педагогічній практиці. Він з'явився ще на початку XX століття в Сполучених Штатах Америки. Його також називали методом проблем і пов'язували з ідеями

гуманізму в освіті. У сучасній педагогіці він застосовується не замість систематичного предметного навчання, а паралельно з ним, як одна зі складових загальної системи освіти.

Метод проєктів – це педагогічна технологія, яка передбачає організацію навчального процесу через виконання учнями самостійних завдань (проєктів), спрямованих на вирішення конкретної проблеми або досягнення певного результату.

Цей підхід активно застосовується в освіті, оскільки сприяє розвитку ініціативи, творчого мислення, практичних навичок і вміння працювати в команді. Він дозволяє учням не лише засвоювати знання, а й застосовувати їх у реальних або змодельованих ситуаціях [16, с. 378].

Метод проєктів зародився в кінці XIX – на початку XX століття в США завдяки працям педагогів Джона Дьюї та його учня Вільяма Кілпатрика. Дьюї наголошував, що навчання має бути пов'язане з життям і базуватися на активній діяльності учнів.

Проєкт у цьому контексті – це комплекс дій, який включає постановку мети, планування, пошук інформації, її аналіз, створення продукту та його презентацію. Це може бути як індивідуальна, так і групова робота, що завершується конкретним результатом: звітом, моделлю, виставою, сайтом тощо.

Особливість методу полягає в його орієнтації на практичний результат і самостійність учнів. Учитель відіграє роль наставника, який спрямовує, але не диктує кожен крок. Тематика проєктів зазвичай пов'язана з реальними проблемами або інтересами учнів, що підвищує їхню мотивацію.

Метод проєктів ґрунтується на кількох ключових принципах:

Актуальність і зацікавленість. Так, теми проєктів обираються з урахуванням інтересів учнів і їхнього життєвого досвіду. Наприклад, у класі, де вивчають економіку, учні можуть розробити проєкт "Як заощаджувати сімейний бюджет", аналізуючи реальні витрати своєї родини [20, с. 314].

Практична спрямованість. Кожен проєкт має завершуватися конкретним продуктом або рішенням. Наприклад, у рамках уроків хімії учні можуть створити екологічно чистий миючий засіб і протестувати його ефективність.

Самостійність. Учні самі визначають, як виконувати завдання, які ресурси використовувати і як розподіляти час. Учитель лише консультує. Наприклад, у проєкті "Історія мого міста" учні самостійно вирішують, чи проводити інтерв'ю з місцевими жителями, чи шукати інформацію в архівах.

Міждисциплінарність. Проєкти часто інтегрують знання з різних предметів. Наприклад, створення моделі вулкана може поєднувати географію (будова Землі), хімію (реакція соди й оцту) та мистецтво (оформлення моделі) [23, с. 3].

Командна робота. У групових проєктах учні вчаться співпрацювати, розподіляти ролі та вирішувати конфлікти. Наприклад, у проєкті "Організація шкільного ярмарку" одна група відповідає за рекламу, інша – за виготовлення товарів, третя – за облік фінансів.

Рефлексія та оцінювання. Після завершення проєкту учні аналізують свою роботу, визначають успіхи й помилки. Наприклад, після презентації проєкту "Енергозбереження вдома" учні можуть обговорити, які ідеї були найефективнішими [14, с. 8].

Процес виконання проєкту зазвичай проходить у кілька етапів:

Визначення проблеми та мети. Учні разом з учителем обирають тему. Наприклад: "Як покращити переробку відходів у нашому районі?"

Планування. Складається план дій: хто що робить, які ресурси потрібні, які терміни. Наприклад, одна група досліджує статистику, інша готує постери.

Дослідження. Учні збирають інформацію з різних джерел: книг, інтернету, опитувань. У проєкті про відходи вони можуть відвідати пункт переробки.

Виконання. Створюється продукт: наприклад, інструкція з сортування сміття або відеоролик.

Презентація. Учні демонструють результат перед класом чи іншою аудиторією. Наприклад, показують відео на шкільному заході.

Оцінка. Результати оцінюють учитель, самі учні або однокласники за заздалегідь визначеними критеріями [21, с. 65].

Робота над проєктом – це, перш за все, самостійна робота учня з вирішення будь-якої проблеми, що вимагає вміння поставити проблему, намітити способи її вирішення, спланувати роботу, підібрати необхідний матеріал. Як і будь-яку практичну роботу, виконання дій над проєктом можна розділити на такі етапи, які ми пропонуємо класифікувати таким чином:

Перший етап – пошуковий. На цьому етапі відбувається пропозиція теми дослідження, вибір проблеми. На зазначеному етапі вчитель повинен створити умови для включення всіх учнів у роботу над проєктом, спонукати кожного учня до його виконання.

Розробляючи тему проєкту, вчитель продумує конкретні ситуації навчальної діяльності кожного учня, залежно від його особистісного потенціалу, інтересів, темпу засвоєння матеріалу. Вчителю для відповідного аналізу своєї участі у розробці проєкту, так само, як і учням, доцільно вести власний щоденник, плануючи участь кожного учня у проєктній роботі, взаємовідносини із членами групи тощо.

Другий етап – аналітичний. На цьому етапі узгоджується загальний напрямок розвитку проєкту, формуються групи та складається докладний план роботи над проєктом.

Далі здійснюється обговорення способів збирання інформації та проведення пошуків. Відбувається групове обговорення перших результатів.

При формуванні проєктних груп учитель повинен враховувати не лише зовнішню диференціацію, особистісні симпатії учнів під час уроків, а й можливість створення максимально сприятливої атмосфери для формування

індивідуальних джерел досвіду учнів із різним інтелектуальним і творчим потенціалом та оптимальними можливостями.

Третій етап – практичний. Протягом цього етапу виконуються такі види діяльності, як оформлення роботи над проєктом, презентація проєкту, обговорення презентації та отриманих результатів.

На цьому етапі збирається весь матеріал, обговорюється підсумкова презентація, учні самостійно проводять підготовку до заключного уроку. Проте вчитель безперешкодно спостерігає за роботою, розмовляє з членами групи та знайомиться з анкетами та щоденниками окремих груп.

На етапі розробки проєкту, коли відбувається обговорення, мовні навички, такі як усне мовлення, беруть активнішу участь у роботі, а коли учні обирають матеріали та роблять нотатки, актуалізується читання та письмо. Під час презентації можна вибрати оптимальну форму звіту, щоб подати та прокоментувати отримані результати.

У будь-якому випадку усне та письмове мовлення є основними навичками, які учні повинні продемонструвати в ході проєктної роботи [7, с. 12]. Найкраще обговорювати проєкт, завершуючи вивчення будь-якої теми чи параграфа, оскільки під час цього обговорення учні будуть використовувати вже знайомий граматичний та лексичний матеріал.

Четвертий етап – презентаційний. Одним із важливих етапів проведення навчального проєкту є презентація, яка підбиває підсумки роботи над проєктом.

Підготовка презентації потребує багато часу, відведеного на проєкт. Результат має бути публічно продемонстровано, представлено. Школярі завжди хочуть показати свої роботи дорослим та одноліткам, щоб отримати від них підтвердження важливості своєї діяльності, компетентності та успішності.

П'ятий етап – рефлексивно-оцінний. На цьому етапі відбувається звіт, оцінка результатів проєкту та загальний хід його виконання, а також планування майбутніх проєктів.

На цьому етапі вчитель заслуховує звіти учасників проєкту, ставить запитання та записує найбільш типові помилки учасників дискусії для їх подальшого обговорення. Також на цьому етапі учні самостійно оцінюють свій стан, свої емоції, результати своєї діяльності.

Хоча рекомендації щодо найкращого способу розробки проєктів різняться, більшість із них відповідають основним крокам. Незважаючи на те, що основна увага приділяється спільному завданню, різні етапи пропонують можливість розвитку у учнів підвищеного розуміння корисності мови, працюючи безпосередньо з нею [16, с. 377].

Мовна робота виникає природним чином із самого проєкту, «розвиваючись кумулятивно у відповідь на основну мету його виконання» [13, с. 99]. Стратегічно організовані уроки, присвячені релевантним елементам мови, привертають увагу учнів, тому що вони одразу використовуються в їхній проєктній роботі [14, с. 5].

Розглянемо конкретні приклади застосування методу проєктів у шкільному навчанні:

Проєкт із літератури. Можлива тема: "Створення сучасної адаптації твору". Учні обирають класичний твір (наприклад, "Ромео і Джульєтта") і переписують його у форматі сценарію для короткого фільму, який потім знімають на смартфон.

Екологічний проєкт. Можлива тема: "Зменшення вуглецевого сліду школи". Учні досліджують, як школа споживає енергію, пропонують ідеї (вимкнення світла в порожніх класах, використання LED-ламп) і створюють план дій.

Технологічний проєкт. Можлива тема: "Розробка мобільного додатку для вивчення іноземних слів". Учні у групах пишуть код, створюють дизайн і тестують додаток на однокласниках [11, с. 33].

Існують такі переваги використання методу проєктів у ЗЗСО:

Сприяє розвитку soft skills: комунікація, тайм-менеджмент, вирішення проблем.

Підвищує мотивацію через зв'язок із реальним життям.

Дозволяє учням проявити творчість і лідерські якості.

Існують такі виклики використання методу проєктів у ЗЗСО:

Вимагає від учителя ретельної підготовки та гнучкості.

Не всі учні готові до високого рівня самостійності.

Може бути складно оцінити внесок кожного учасника в групових проєктах.

Отже, метод проєктів – це універсальний підхід, який робить навчання живим і практичним. Він допомагає учням не лише опановувати знання, а й розвивати навички, необхідні для життя в сучасному світі. Завдяки своїй орієнтації на результат і творчість, цей метод залишається одним із найперспективніших у педагогіці, адаптуючись до потреб учнів і викликів часу.

2.2. Етапи реалізації проєктної діяльності як інструменту формування усної мовленнєвої компетенції

Проектна діяльність є ефективним інструментом для формування усної мовленнєвої компетенції учнів на уроках англійської мови. Вона дозволяє інтегрувати знання, розвивати комунікативні навички, мотивувати учнів до активного використання мови в реальних ситуаціях та сприяти їхній автономії у навчанні [19, с. 73].

Реалізація проєктної діяльності проходить через кілька ключових етапів, кожен із яких має свої цілі, завдання та практичні приклади. Нижче детально описано ці етапи з прикладами для уроків англійської мови.

1. Підготовчий етап (Initiation and Planning)

На цьому етапі визначається тема проєкту, формулюються цілі, завдання та обирається формат роботи. Учителю разом із учнями окреслює проблему або ситуацію, яка потребує вирішення, а також планує ресурси та час.

Мета проведення підготовчого етапу: зацікавити учнів, створити мотивацію для використання англійської мови.

Діяльність учителя на підготовчому етапі. Педагог пропонує загальну ідею проєкту, пояснює його значущість, ставить запитання для стимулювання дискусії.

Діяльність учнів на підготовчому етапі. Школярі обговорюють ідеї, пропонують власні варіанти, обирають тему [18, с. 12].

Наприклад: Учитель пропонує створити проєкт на тему "Travel Guide to My Dream Destination" (Путівник моєю омріяною країною). Він запитує: "Where would you like to travel and why?" Учні в парах обговорюють свої ідеї англійською, наприклад: "I'd like to visit Japan because I love sushi and anime." Учитель записує ключові ідеї на дошці, допомагаючи з лексикою (e.g., culture, landmarks, cuisine).

2. Організаційний етап (Organization and Research)

На цьому етапі учні розподіляють ролі в групах, визначають джерела інформації та збирають необхідні матеріали [20, с. 68]. Учитель постає фасилітатором, надаючи підтримку в організації та доступ до ресурсів.

Мета проведення організаційного етапу: розвинути навички планування та пошуку інформації англійською мовою.

Діяльність учнів на організаційному етапі. Школярі досліджують тему, записують ключові слова, готують нотатки.

Діяльність учителя на організаційному етапі. Педагог надає приклади ресурсів (сайти, відео, статті), допомагає з перекладом складних термінів.

Наприклад: Для проєкту "Travel Guide" учні діляться на ролі: один шукає інформацію про культуру (culture researcher), інший — про визначні місця (landmarks expert), ще один — про їжу (food specialist). Вони використовують сайти типу "VisitBritain" або "National Geographic", записуючи фрази: "The Eiffel Tower is a must-see landmark" або "Paella is a traditional Spanish dish." Учитель пропонує шаблон для нотаток і допомагає з вимовою [25, с. 3].

3. Етап реалізації (Implementation and Creation)

Це основний етап, коли учні створюють продукт проєкту (презентацію, відео, постер тощо), використовуючи зібрану інформацію. Тут активно розвивається усна мовленнєва компетенція, адже учні практикують діалоги, описи та аргументацію.

Мета проведення етапу реалізації: Практикувати мовлення в автентичних ситуаціях, розвивати впевненість у висловлюваннях.

Діяльність учнів на етапі реалізації. Школярі спілкуються в групах, створюють продукт, репетирують презентацію [12, с. 45].

Діяльність учителя на етапі реалізації. Педагог спостерігає, корегує вимову, граматику, заохочує до співпраці.

Наприклад: Учні готують коротку презентацію для "Travel Guide". Один учасник групи каже: "Welcome to Italy! Our first stop is Rome, where you can see the Colosseum." Інший додає: "Don't forget to try pizza — it's delicious!" Вони записують текст, репетирують у групах, а вчитель підказує, як правильно наголосити слова (e.g., "Co-lo-SSE-um") і додає фрази типу "Let me tell you more about..."

4. Етап презентації (Presentation and Discussion)

Учні представляють свої проєкти перед класом або іншою аудиторією. Цей етап дозволяє практикувати публічне мовлення, відповідати на запитання та реагувати на коментарі [17, с. 10].

Мета етапу презентації: вдосконалити навички говоріння, слухання та взаємодії.

Діяльність учнів на етапі презентації. Школярі презентують проєкт, відповідають на запитання однокласників.

Діяльність учителя на етапі презентації. Педагог організовує формат презентації, модерує дискусію, дає зворотний зв'язок.

Наприклад, група презентує свій путівник: "We chose Australia because it has unique animals like kangaroos. You can visit Sydney and see the Opera House." Однокласник запитує: "What's the best time to visit?" Учень

відповідає: "Summer, from December to February, is great for beaches." Учитель заохочує: "Good answer! Can you add why it's warm in December?"

5. Етап рефлексії та оцінювання (Reflection and Evaluation)

На завершення учні аналізують свою роботу, діляться враженнями та отримують оцінку. Це допомагає усвідомити прогрес у мовленні та визначити зони росту.

Мета етапу рефлексії та оцінювання: розвинути критичне мислення, оцінити власні мовленнєві досягнення.

Діяльність учнів на етапі рефлексії та оцінювання. Школярі обговорюють, що вдалося, а що було складно, відповідають на запитання типу "What did you learn?" [7, с. 8]

Діяльність учителя на етапі рефлексії та оцінювання. Педагог надає конструктивний зворотний зв'язок, оцінює за критеріями (вимова, лексика, fluency).

Наприклад, учні кажуть: "I liked speaking about food – it was fun!" або "It was hard to pronounce 'architecture,' but I practiced." Учитель коментує: "You spoke clearly, and your vocabulary was impressive. Next time, try to speak a bit louder."

Проектна діяльність сприяє розвитку всіх аспектів усної мовленнєвої компетенції: лексичного запасу, граматичної правильності, вимови та комунікативної взаємодії. Наприклад, учні вчаться не лише описувати (describing), а й переконувати (persuading) чи запитувати (questioning). Однак можуть виникати труднощі: нестача лексики, сором'язливість чи нерівномірна участь у групах. Учитель може долати це через підтримку, чіткі інструкції та заохочення [9, с. 6].

Етапи реалізації проектної діяльності – від підготовки до рефлексії – створюють цілісний процес, який дозволяє учням не просто вивчати англійську мову, а й активно використовувати її в реальних контекстах. Наприклад, проект "Travel Guide" не лише вчить лексиці про подорожі, а й розвиває вміння презентувати ідеї, слухати інших і співпрацювати. Такий

підхід робить уроки живими, інтерактивними та орієнтованими на практичний результат.

Проаналізуємо можливості реалізації міні-проєкту на уроках англійської мови в середній школі. Тема проєкту – «Welcome to Ukraine» – сформульована на основі тематики уроків англійської мови у 8 класі.

Міні-проєкт «Welcome to Ukraine» реалізується протягом трьох уроків. На першому з уроків обговорюється безпосередньо сам міні-проєкт, його мета й завдання. На другому уроці відбувається підготовка та створення проєкту на основі відібраних та опрацьованих матеріалів (світлин, відеоматеріалів, засобів візуалізації). На третьому уроці відбувається презентація проєктів перед аудиторією в режимі онлайн, а після цього здійснюється їх оцінювання вчителем.

Актуальність теми проєкту полягає в тому, що під час вивчення іноземної мови здійснюється охоплення великої кількості різноманітних сфер життя, включно з культурною сферою власної країни. Увага зосереджується на її різноманітності та архітектурних особливостей, національному колориті, із якими учні мають ознайомити англомовних туристів.

Мета проєкту: вивчити та узагальнити матеріал про пам'ятки, природні особливості, характеристики клімату певних регіонів України та розповісти про них однокласникам.

Завдання проєкту:

- зібрати матеріал за обраною темою;
- здійснити аналіз зібраного матеріалу, виокремити найцікавіші факти та підібрати до них ілюстрації;
- створити віртуальний альбом-путівник «Welcome to Ukraine».

На різних етапах виконання завдань міні-проєкту «Welcome to Ukraine» учні можуть послуговуватися такими формами роботи:

- індивідуальною (підбір світлин, збір інформації про туристичні цікавинки);

- у мікрогрупах (створення альбому-путівника, обговорення, остаточний вибір інформації, технічна робота з оформлення альбому);
- колективною (презентація, обговорення, оцінка проєкту).

Робота над виконанням міні-проєкту «Welcome to Ukraine» відбувається поетапно. Етапи виконання проєкту можуть бути доповнені за допомогою методичних рекомендацій, ідей реалізації проєкту та створення опорної таблиці.

Отже, використання засобів проєктної діяльності на уроках англійської мови в середній школі в режимі онлайн допомагає розкрити комунікативні й творчі здібності учнів. Кожен із учасників проєкту отримує змогу активно застосувати отримані раніше знання для побудови комунікації з партнером, тим самим розвиваючи вміння знаходити рішення та компроміс у різноманітних ситуаціях іншомовного спілкування. Учні дістають можливість подискутувати на знайомі та близькі для них теми, сформулювати та опрацювати запит необхідної інформації, висловити власне ставлення до висловлювання інших комунікантів. Проєктна діяльність на уроці іноземної мови, окрім формування власне іншомовної компетентності, позитивно впливає на вироблення в учнів умінь роботи з інформацією, її систематизації та критичного осмислення тощо.

2.3. Переваги та недоліки методу проєктів у формуванні усної мовленнєвої компетенції

Метод проєктів є одним із популярних підходів у сучасній педагогіці, зокрема у викладанні англійської мови. Він передбачає активну участь учнів у створенні проєктів, які вимагають використання мови для вирішення реальних або змодельованих завдань. Цей метод сприяє розвитку усної мовленнєвої компетенції, оскільки стимулює учнів до практичного застосування знань у комунікативних ситуаціях. Нижче розглянемо переваги та недоліки цього методу з прикладами.

Можуть бути виокремлені такі переваги методу проєктів у формуванні іншомовної усної мовленнєвої компетенції учнів ЗЗСО:

Мотивація до навчання через практичну діяльність. Метод проєктів дозволяє учням бачити реальну мету використання англійської мови, що підвищує їхню зацікавленість. Наприклад, створення проєкту "Journey to London" вимагає від учнів обговорення маршрутів, бронювання готелів і складання діалогів для спілкування з місцевими жителями. Такі завдання роблять мову інструментом, а не абстрактною теорією.

Розвиток комунікативних навичок. У процесі роботи над проєктом учні змушені спілкуватися між собою, презентувати ідеї та аргументувати свою позицію. Наприклад, під час проєкту "Advertising of School" учні розподіляють ролі (режисер, актор, сценарист), обговорюють сценарій англійською і записують діалоги. Це сприяє розвитку fluency (плавності мовлення) та впевненості.

Інтеграція всіх мовленнєвих умінь. Метод проєктів об'єднує говоріння, слухання, читання та письмо. Наприклад, у проєкті "Interview with celebrity" учні спочатку читають інформацію про людину, готують запитання (письмо), проводять уявне інтерв'ю (говоріння) і слухають відповіді своїх однокласників. Такий комплексний підхід сприяє гармонійному розвитку компетенції.

Розвиток критичного мислення та співпраці. Проєкти часто вимагають командної роботи, що вчить учнів домовлятися та вирішувати проблеми. Наприклад, у проєкті "Environmental Debates" учні діляться на команди, досліджують тему (наприклад, "За" і "Проти" використання пластику) і виступають з аргументами англійською. Це покращує не лише мовлення, а й соціальні навички.

Адаптація до реальних життєвих ситуацій. Проєкти моделюють ситуації, з якими учні можуть зіткнутися в житті. Наприклад, проєкт "Організація міжнародної конференції" включає складання запрошень,

підготовку виступів і модерацію дискусій англійською, що наближає навчання до реального спілкування.

Можуть бути виокремлені такі провідні недоліки методу проєктів у формуванні іншомовної усної мовленнєвої компетенції учнів ЗЗСО:

Висока затратність часу. Підготовка та реалізація проєктів потребує значно більше часу, ніж традиційні вправи. Наприклад, проєкт "Hobby Blog" може зайняти кілька уроків: вибір теми, написання текстів, редагування та презентація. Це може ускладнити виконання програми в умовах обмеженого часу.

Різний рівень підготовки учнів. У групі з різним рівнем володіння іноземною мовою слабші учні можуть почуватися невпевнено або перекладати основну роботу на сильніших. Наприклад, під час проєкту "Drama Scenes" учень із низьким рівнем може уникати говоріння, виконуючи лише технічні завдання (декорації), що зменшує його мовленнєву практику.

Складність контролю з боку вчителя. Вчитель не завжди може відстежити внесок кожного учня в груповий проєкт. Наприклад, у проєкті "Tourist Guide" один учень може підготувати весь текст, а інші – лише презентувати його, що створює нерівномірний розподіл мовленнєвої практики.

Можливі труднощі з організацією. Проєкти вимагають чіткої структури та ресурсів, яких може бракувати. Наприклад, для проєкту "Podcasting" потрібні мікрофони, програми для монтажу та тихе приміщення. Без цього якість роботи та мотивація учнів можуть знизитися.

Ризик відхилення від мовленнєвих цілей. Учні можуть зосередитися на творчому аспекті (дизайн, декорації), а не на мовленні. Наприклад, у проєкті "Cultural of Great Britain" вони можуть витратити весь час на малювання, а презентація англійською залишиться поверхневою.

Розглянемо практичні приклади реалізації методу проєктів у формуванні іншомовної усної мовленнєвої компетенції учнів ЗЗСО:

Проект "Cooking Show". Учні обирають рецепт, записують інструкції англійською, готують страву на відео та презентують її класу. Це мотивує їх використовувати лексику про їжу, дієслова дії та описові фрази (наприклад, "First, you need to chop the vegetables").

Проект "Making of newspaper". Учні з ентузіазмом пишуть статті, але під час презентації лише один із них зачитує текст, а решта мовчать, що обмежує розвиток усного мовлення для всіх.

Отже, метод проєктів є ефективним інструментом для формування усної мовленнєвої компетенції, оскільки він стимулює активне використання мови, розвиває комунікативні навички та підвищує мотивацію. Однак його успішність залежить від ретельної підготовки вчителя, врахування рівня учнів і чіткого фокусу на мовленнєвих цілях. Поєднання цього методу з іншими підходами (наприклад, рольовими іграми чи дискусіями) може допомогти нівелювати його недоліки та максимізувати користь для учнів.

У процесі створення навчального проєкту учень виконує самоконтроль своєї інформаційної діяльності, під час якої здійснюється самостійна робота з інформацією: індивідуальна, в парах чи групах, що триває протягом визначеного часу (пошук, отримання, обробка й перетворення даних). Систематичне проведення такого контролю дає змогу вчителю «впорядкувати засвоєний учнями матеріал, встановити досягнення у навчанні, виявити прогалини й недоліки в знаннях та навичках, оцінити рівень і якість опанування вивченого» [20, с. 9].

Варто наголосити, що «проєктна форма контролю інформаційної діяльності учнів є результативною лише за умови поєднання з широким спектром інших методів, форм і засобів контролю й належить до інноваційних підходів в освітньому процесі» [21, с. 28].

Структура навчального проєкту може бути представлена таким чином. Формулювання мети проєкту та обґрунтування її актуальності, збирання даних (розробка алгоритму пошуку й відбір потрібних джерел інформації, робота з базами даних, зокрема електронними, проведення інтерв'ю,

анкетування, в тому числі з іноземними партнерами, заходи із забезпечення доступу до інформації тощо), обробка зібраної інформації (фіксація текстів, систематизація матеріалів, оцінка їхньої якості), інтерпретація, аналіз та узагальнення фактів (зіставлення з уже відомими даними, висунення гіпотез, обґрунтовані висновки), кінцевий результат (стаття, реферат, доповідь, відеоматеріали тощо), презентація (якість викладу, обговорення, рефлексія та ін.).

Для реалізації поставленої нами мети контролю інформаційної діяльності школярів доцільно застосовувати всі типи проєктів: дослідницькі, творчі, рольові, ігрові, практико-орієнтовані (прикладні) та ознайомлювально-орієнтовані (інформаційні), адже робота з інформацією є невід'ємною складовою кожного проєкту. Водночас у реальній практиці найчастіше зустрічаються проєкти змішаного типу, що поєднують, наприклад, ознаки дослідницьких і творчих. Проте для найбільш ефективного контролю інформаційної діяльності учнів «перевагу слід надавати саме інформаційним проєктам» [12, с. 9].

На уроках іноземної мови можна використовувати як класичний метод проєктів, так і метод проєктів із залученням інтерактивних технологій, що значно підвищує ефективність контролю інформаційної діяльності учнів.

Розглянемо комплекс вимог, які пред'являються до учнів під час роботи над інформаційним проєктом та до контролю своєї інформаційної діяльності. Від учнів «вимагається:

- знання та володіння основними дослідницькими методами (аналіз літератури, пошук джерел інформації, збір та обробка інформації, наукове пояснення отриманих результатів, бачення та висування нових проблем, висування гіпотез, методів їх вирішення);
- володіння комп'ютерною грамотністю, що передбачає: вміння вводити та редагувати інформацію (текстову, графічну), користуватися комп'ютерною телекомунікаційною технологією, обробляти кількісні дані за

допомогою програм електронних таблиць, користування базами даних, роздрукування інформації на принтері;

- володіння комунікативними навичками;
- вміння самостійно інтегрувати раніше отримані знання з різних навчальних предметів на вирішення пізнавальних завдань, які наявні в інформаційному проєкті» [14, с. 61].

Використання методу проєктів як форми підсумкового контролю за курсом «Іноземна мова» вимагає від учнів активного використання комп'ютерних технологій. Це формує «певні знання, вміння та навички щодо використання комп'ютерних технологій у навчальній діяльності, що у свою чергу дозволяє отримати повне уявлення про теоретичні інформаційні знання учня, а також про розвиток його інформаційних умінь та навичок» [14, с. 79].

Принципово важливо при використанні технології проєктів показати учням їхню особисту зацікавленість у знаннях, які можуть і повинні знадобитися їм у житті. Таким чином, необхідною постає вибір проблеми, взятої з реального життя, що була б значущою для учня, для вирішення якої йому необхідно докласти отримані знання, нові знання, яких ще потрібно набути.

Від того, як учень може застосувати свої знання, наскільки він є компетентним у широкому позашкільному контексті, залежить його майбутнє самовизначення. Це не лише вміння здобувати та застосовувати знання, але й комунікативні навички, навички самоконтролю та самооцінювання, розвиток творчих здібностей.

Отже, метод проєктів є потужним засобом для розвитку іншомовної усної мовленнєвої компетенції, оскільки створює умови для практичного використання мови. Проте його ефективність залежить від правильної організації, мотивації учнів та належного контролю з боку викладача.

Висновки до Розділу 2

Сучасні підходи до вивчення іноземної мови ставлять у центр увагу людську особистість, її всебічний розвиток, який розглядається як найвища цінність і ключовий результат усієї освітньої діяльності. Ці нові освітні парадигми реалізуються в кількох основних напрямках: створення системи освіти впродовж усього життя, перехід до особистісно орієнтованого навчання, виникнення різноманітних форм альтернативної освіти, розробка інноваційних принципів формування змісту навчання, а також формування сучасного інформаційно-освітнього середовища.

Методи навчання іноземної мови в школі прийнято поділяти на дві великі групи: наукові (до них належать методи науково-дослідницької діяльності, що відповідають основним розумовим операціям, а також власне методи наукових досліджень) та навчальні, або частково-дидактичні (спеціально розроблені методи, призначені для найбільш ефективного опанування предмета, наприклад: евристичний метод, навчання на моделях, метод доцільних (цілеспрямованих) завдань, метод проектів).

Однією з найважливіших передумов успішного застосування методу проектів на уроках іноземної мови є чітке дотримання головного завдання розвитку всіх складових логічного мислення учнів відповідно до їхнього вікового рівня.

Таким чином, сучасний процес вивчення іноземної мови у закладах загальної середньої освіти характеризується органічним поєднанням традиційних і новаторських методів організації навчальної діяльності. Проте в останні роки дедалі виразніше простежується тенденція до поступового витіснення класичних дидактичних підходів інноваційними педагогічними технологіями.

РОЗДІЛ 3: ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.0 Вступні зауваження

Усна мовленнєва компетентність включає граматичну, соціолінгвістичну, дискурсивну та стратегічну складові, які розвиваються через ітеративну практику, а також інтегрується з комунікативним методом, що акцентує увагу на функції мови як інструменту спілкування. Проектна діяльність забезпечує цю практику, перетворюючи уроки на симуляцію реального життя, де учні не просто повторюють фрази, а створюють контент, що мотивує до спонтанного мовлення.

Для учнів 8 класу, чия когнітивна зрілість дозволяє працювати з абстрактними концепціями, але емоційна сфера ще вразлива, метод проєктів пропонує баланс між індивідуальною відповідальністю та груповою підтримкою. У контексті англійської мови це означає перехід від пасивного сприйняття до активного творення тексту: від обговорення ідей у групах до публічних презентацій, де усне мовлення стає основним каналом комунікації. Таким чином, метод проєктів не лише формує навички учнів середньої школи, але й розвиває *soft skills*, такі як критичне мислення та емпатія, що є невід'ємною частиною сучасної освіти.

Впровадження методу проєктів приносить низку переваг для формування усної мовленнєвої компетентності. По-перше, воно забезпечує автентичність: учні використовують мову для реальних цілей. По-друге, групова динаміка сприяє природній корекції помилок – однокласники коментують мовлення, формуючи толерантне середовище. По-третє, проєкти інтегруються з іншими предметами (наприклад, географією чи мистецтвом), роблячи уроки міждисциплінарними та мотивуючими. Водночас існують і певні недоліки: обмежений час на підготовку, нерівномірний розподіл ролей

у групах тощо. Відтак, учитель повинен модерувати процес, використовуючи рубрики оцінювання, що акцентують на комунікативній ефективності, а не на граматичній досконалості.

3.1 Створення передумов для ефективного використання методу проєктів

У сучасній системі освіти, орієнтованій на компетентнісний підхід, формування усної мовленнєвої компетентності є пріоритетним завданням вивчення іноземної мови. Усна мовленнєва компетентність передбачає не лише вміння вести діалог чи монолог, а й здатність використовувати мову в автентичних комунікативних ситуаціях, що сприяє розвитку критичного мислення та соціальних навичок. У 8 класі традиційні методи навчання часто виявляються недостатньо ефективними через низьку мотивацію та пасивність сприйняття.

Метод проєктів дозволяє подолати ці обмеження. Він передбачає самостійну роботу учнів над завданням, що має практичну цінність, і завершується публічною презентацією результатів, де усне мовлення стає центральним елементом. Однак ефективність методу залежить від низки передумов, які забезпечують його адаптацію до специфіки уроків англійської мови в 8 класі.

У лінгвістичній педагогіці проєктна діяльність інтегрує чотири компоненти: змістову (тематика проєкту), процесуальну (етапи реалізації), результативну (продукт) та комунікативну (взаємодія). Для усної мовленнєвої компетентності ключовим є комунікативний компонент, оскільки презентація проєкту вимагає спонтанного використання лексики, граматики та фонетики в дискурсивних формах (монолог, дискусія) [15, с. 28].

У 8 класі учні вже володіють базовим рівнем англійської мови (A2–B1 за CEFR), що дозволяє переходити від репродуктивних вправ до продуктивних. Проте психологічні особливості підлітків – підвищена

чутливість до критики, потреба в автономії та груповій динаміці – диктують необхідність передумов для уникнення фрустрації. Мотивація до усного мовлення зростає, коли завдання пов'язане з реальним життям, наприклад, створення проєкту про екологічні проблеми чи культурні традиції, де учні обговорюють ідеї англійською.

Ефективність методу також ґрунтується на теорії зон найближчого розвитку, де роль вчителя як фасилітатора допомагає учням долати бар'єри в мовленні. Без належних передумов, таких як попередня діагностика рівня компетентності, метод може призвести до нерівномірного розвитку групи, де сильні учні домінують, а слабкі – маргіналізуються [13, с. 101].

Однією з фундаментальних передумов є психологічна готовність учнів до проєктної діяльності. У 8 класі підлітки переживають період формування самооцінки, тому важливо створити атмосферу довіри та безпеки. Це досягається через попередні вправи на командоутворення, наприклад, рольові ігри чи мозковий штурм, де учні практикують прості фрази для обговорення ("What do you think about...? Let's vote on this idea").

Критичним фактором є мотиваційна передумова: проєкт повинен бути релевантним до інтересів учнів, таких як соціальні мережі, спорт чи поп-культура. Наприклад, проєкт "My Dream Job in the Future" стимулює усне мовлення через опис кар'єри, інтерв'ю з однокласниками та презентацію, де учні використовують модальні дієслова та умовні речення. Без мотивації, за теорією самодетермінації, учні сприймають завдання як примус, що блокує спонтанне мовлення.

Ще однією передумовою є когнітивна готовність, тобто вміння планувати та рефлексувати. Вчитель повинен проводити діагностику на початку семестру, наприклад, через опитувальник про впевненість у говорінні, щоб групувати учнів за рівнями та призначати ролі в проєкті (лідер, дослідник, презентатор). Це забезпечує диференціацію, де слабші учні починають з підтримуваних діалогів, а сильніші – ведуть дискусії.

Ефективне використання методу проєктів вимагає від учителя глибокої методичної підготовки. Передусім, це компетентність у проєктному менеджменті: вчитель повинен розробляти чіткий план проєкту з етапами (підготовка, реалізація, презентація, рефлексія), де кожен етап інтегрує усне мовлення. Наприклад, на етапі підготовки – групові дискусії для brainstormingu vocabulary; на презентації – peer feedback з фразами на кшталт "I agree because..." чи "Could you clarify that?" [19, с. 73].

Іншою передумовою є володіння інструментами оцінювання. Традиційні тести не підходять для проєктів; замість цього використовуються рубрики, що оцінюють fluency, accuracy та interaction (наприклад, шкала від 1 до 5 за критеріями CEFR).

Крім того, вчитель повинен бути готовим до інтеграції технологій як передумови для автентичності. У 8 класі проєкти з використанням Google Slides чи Padlet дозволяють записувати подкасти чи відеоінтерв'ю англійською, що розвиває не лише усне, а й цифрове мовлення. Без технічної компетентності вчителя метод втрачає динаміку.

Організаційна передумова включає часові рамки. Шкільний розклад повинен передбачати гнучкість, наприклад, позакласні консультації чи віртуальні зустрічі.

Ресурсна база є невід'ємною: доступ до інтернету, аудіо- та відеоматеріалів (BBC Learning English, YouTube) забезпечує автентичні матеріали для проєктів. Учні 8 класу потребують шаблонів для планування (mind maps) та зразків презентацій, щоб уникнути плутанини.

Нарешті, інституційна передумова – підтримка адміністрації школи, включаючи тренінги для вчителів та інтеграцію проєктів у робочу програму. Без цього метод ризикує залишитися епізодичним.

Оцінювання ефективності повинно бути багаторівневим, щоб охопити як процес, так і результат. Воно спирається на формативний (під час реалізації) та підсумковий (після завершення) підходи, з акцентом на критерії, що відображають динаміку розвитку компетентності.

Оцінювання ефективності методу проєктів у формуванні усної мовленнєвої компетентності вимагає інтеграції кількісних і якісних показників.

Першим і фундаментальним критерієм є рівень лінгвістичної точності, що включає граматичну правильність, лексичну багатогірність і фонетичну чіткість. Ефективність методу проявляється, якщо учні, готуючи проєкт, зменшують кількість помилок у спонтанному мовленні на 20–30% порівняно з базовим рівнем (за даними pretest/posttest). Наприклад, у проєкті "My Dream Job" учні описують кар'єру англійською; оцінювання фіксує частоту помилок (наприклад, неправильне вживання times vs. tenses) і швидкість мовлення (слів за хвилину) [28, с. 159].

Плавність зростає через повторюваність практики в групах, де учні коригують одне одного. Для вимірювання використовують шкалу CEFR (Common European Framework of Reference for Languages), де прогрес від A2 (прості фрази) до B1 (зв'язні тексти) є індикатором успіху. Ефективність методу висока, якщо 70% учнів досягають B1 у фонетичній та лексичній складових після циклу проєктів.

Комунікативна спроможність оцінює, наскільки учні досягають комунікативної мети проєкту, наприклад, переконати аудиторію в дебатах про соціальні мережі. Цей критерій включає ініціативність у діалозі, вміння реагувати на запитання та використовувати невербальні засоби (жести, інтонацію). Проєктна діяльність підвищує прагматичну компетентність, дозволяючи учням адаптувати мову до аудиторії – від формальної презентації для вчителя до неформального обговорення з однокласниками.

Ефективність вимірюється через рубрики, де бали присвоюються за критерії: "здатність підтримувати розмову". У середній школі цей критерій особливо важливий, оскільки підлітки часто стикаються з бар'єрами сором'язливості; успіх методу – у зниженні цих бар'єрів, що фіксується через опитування (наприклад, "Чи відчуваєш ти комфортно, говорячи англійською перед класом?").

Мотивація є невидимим, але критичним фактором ефективності. Метод проєктів стимулює внутрішню мотивацію через вибір теми (наприклад, "Travel Adventures" для любителів пригод), що призводить до зростання залученості. Автономія в проєктах підвищує мотивацію, перетворюючи уроки на джерело задоволення [24, с. 49].

Оцінювання проводиться через анкетування (від "зовсім не згоден" до "повністю згоден") до і після проєкту, фіксуючи зміни в ставленні до англійської (наприклад, "Проєкти роблять уроки цікавішими"). Ефективність висока, якщо середній бал мотивації зростає, а частотність пропусків уроків зменшується. У середній школі це особливо актуально, оскільки мотивація часто падає через перевантаження.

Ширший критерій охоплює розвиток м'яких навичок: співпрацю в групах, критичне мислення та рефлексію. Проєкти формують соціальну компетентність, де учні вчаться розподіляти ролі (спікер, дослідник), що покращує усне мовлення через peer feedback. Оцінювання може включати портфоліо (записи презентацій, рефлексійні есе) та спостереження вчителя за динамікою групи).

Отже, передумови для ефективного використання методу проєктів у формуванні усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови в 8 класі утворюють комплексну систему, де психологічна готовність учнів, методична майстерність вчителя та організаційна підтримка взаємопов'язані. Цей підхід не лише активізує мовлення, роблячи його природним і контекстуальним, але й сприяє всебічному розвитку особистості.

3.2 Експериментальне дослідження (пробне навчання) як показник ефективності реалізації методу проєктів

Із метою проведення експериментального дослідження (пробного навчання) як показника ефективності реалізації методу проєктів було розроблено програму проєктної діяльності на уроках англійської мови в 8 класі.

Програма базується на темі "Environmental Issues in Our Community" (Екологічні проблеми в нашій громаді), яка актуальна для сучасної молоді та дозволяє інтегрувати усне мовлення з елементами критичного мислення. Кожен урок триває 45 хвилин і реалізується в групі з 20–25 учнів, з використанням інтерактивних матеріалів (презентації, онлайн-ресурси як Kahoot чи Padlet).

Мета програми – сформувати в учнів здатність до усного монологічного та діалогічного мовлення на рівні B1 CEFR, розвиваючи навички аргументації, опису та презентації. **Завдання проєкту:** створення презентації про локальну екологічну проблему з пропозиціями рішень, яку учні презентують англійською. Це забезпечує поступове нарощування складності: від планування на першому уроці до виконання на другому та рефлексії на третьому.

Розглянемо структуру уроків, на яких реалізується метод проєктів.

Урок 1. Initiation and Planning Phase of Project

Мета уроку: формувати усну мовленнєву компетентність учнів через метод проєктів, розвиваючи навички спонтанного говоріння, переговорів, опису проблем та пропозицій рішень на тему екологічних проблем. Учні ознайомляться з фазами ініціації та планування проєкту, що слугуватиме основою для подальшого пробного навчання.

Очікувані результати:

Учні зможуть активно використовувати лексику з теми екології (pollution, recycling, deforestation, causes, effects, solutions) в усному мовленні.

Розвинуть навички спонтанного говоріння (spontaneous speaking), переговорів (negotiation skills) та описового мовлення (descriptive speaking) з акцентом на fluency over accuracy.

Учні сформулюють групи для проєкту та створять початковий план (mind map) для відео-презентації про локальну екологічну проблему.

Тип уроку: комбінований (вступний + практичний) у рамках пробного навчання з використанням методу проєктів.

Тривалість: 45 хвилин.

Обладнання та матеріали: інтерактивна дошка, Padlet (онлайн-дошка для нотаток), Google Slides для презентації проєкту, маркери/стикери для mind maps, комп'ютери/планшети для груп (за наявності). Кожна група отримає шаблон mind map (роздрукований або цифровий).

Форма роботи: Фронтальна, парна, групова (групи по 3-4 учні).

Методи та прийоми: brainstorming, дискусія, презентація, групове планування, feedback від учителя.

Перебіг уроку

1. Організаційний момент (1-2 хвилини)

Привітання: "Good morning, everyone! How are you feeling today? Ready to talk about something important for our planet?"

Перевірка присутності та мотивація: коротко нагадати про попередні теми (екологія), щоб активізувати фоновий досвід. Мотивація: "Today, we'll start an exciting project that will help you speak English confidently about real-world issues. Your voices can make a difference!"

2. Warm-up активність: Brainstorming session (5 хвилин)

Мета: активізувати наявну лексику та навички спонтанного говоріння (spontaneous speaking).

Учитель ставить запитання на дошці/Padlet: "What environmental problems do you see in your town?" (Які екологічні проблеми ви бачите у своєму місті?).

Організувати 5-хвилинну групову дискусію в парах або малій групі (якщо клас великий – фронтально з модерацією).

Учні обмінюються ідеями англійською: практикують прості запитання та фрази ("What do you think about...?", "In my opinion...", "I see a lot of litter in the streets because...").

Учитель модерує, фіксуючи ключові ідеї на дошці або в Padlet (наприклад: pollution, recycling issues, deforestation near the city).

Очікувані навички: використання базової лексики (pollution, recycling, deforestation); розвиток fluency в обміні думками.

Учитель коментує: "Great ideas! I heard words like 'pollution' – that's key vocabulary for today."

3. Вступна частина: Введення в проєкт (Initiation Phase) (8-10 хвилин)

Мета: ознайомити учнів з темою проєкту, пояснити мету та важливість, розвиваючи навички переговорів у speaking.

Презентація: вчитель показує коротке мультимедійне слайд-шоу в Google Slides (3-5 слайдів):

Слайд 1: Вступ до фази ініціації проєкту – "What is a project? It's like planning a mission to save the environment!"

Слайд 2: Завдання проєкту – "Create a 5-minute video presentation about a local environmental issue and suggest solutions" (Створіть 5-хвилинну відеопрезентацію про локальну екологічну проблему та запропонуйте рішення).

Слайд 3: Мета – Розвивати speaking skills; чому важливо? (Екологія стосується всіх нас).

Слайд 4: Структура проєкту (initiation, planning, execution, presentation).

Обговорення в парах (3 хвилини): "Why is this topic important for our town? What solutions can we suggest?" (Чому ця тема важлива для нашого міста? Які рішення ми можемо запропонувати?).

Фронтальне обговорення: 2-3 пари діляться думками, вчитель фіксує на дошці (розвиває negotiation skills: "I agree, but what about...?" "Let's add that idea!").

Очікувані навички: розуміння мети проєкту; практика фраз для обґрунтування думок ("This is important because it affects our health...").

4. Основна частина: Формування груп та брейнстормінг ідей (Planning Phase) (20 хвилин)

Мета: розпочати планування проєкту, формуючи групи та створюючи mind map; стимулювати targeted practice of vocabulary.

Формування груп (2 хвилини): учні обирають групи по 3-4 особи (або вчитель призначає для балансу). Кожна група отримує роль (leader, note-taker, speaker).

Брейнстормінг ідей (15 хвилин): кожна група обирає локальну проблему (наприклад, пластикове забруднення річки, вирубка лісів поблизу школи, сміття в парках). Створюють mind map на шаблоні (папір або цифровий інструмент): ключові пункти – Description of the problem (Опис проблеми), Causes (Причини), Effects (Наслідки), Solutions (Рішення).

Учні обговорюють усно англійською: "Our problem is river pollution. What causes it? Factories dump waste. This leads to... dead fish. One solution could be... community clean-ups."

Роль учителя: ходить між групами, надає feedback (3-5 хвилин на групу): "Good point! Can you explain why it's urgent?" "Try using 'This leads to...' for effects." Стимулює використання фраз ("This leads to...", "One solution could be...").

Очікувані навички: групове планування; descriptive speaking з фокусом на fluency; інтеграція лексики (causes, effects, solutions).

Кожна група презентує 1 ключову ідею з mind map (1 хвилина на групу) для фронтального feedback.

5. Підсумок уроку та рефлексія (3-4 хвилини)

Мета: підвести підсумки, оцінити досягнення.

Учитель: "What did we learn today? How does planning help our project?" (Учні відповідають: "We chose our problem and made a mind map!").

Рефлексія: коротке опитування – "What was easy/hard in speaking today? Thumbs up if you feel more confident!"

Оцінка: позитивний feedback за участь; бал за активність у speaking.

6. Домашнє завдання (Homework) (1 хвилина)

Кожна група досліджує свою проблему онлайн (наприклад, через BBC Learning English, National Geographic Kids або локальні новини сайти).

Підготувати 1-хвилинний oral summary для наступного уроку: "Our group chose [problem]. We found that [key fact]. Our solution is...".

Очікуваний результат: набуття впевненості в descriptive speaking; фокус на fluency over accuracy.

Урок 2. Development and Preparation Phase of Project

Мета уроку: розвивати усну мовленнєву компетентність учнів через практичне виконання проєкту з теми екологічних проблем, акцентуючи на argumentative speaking, giving/receiving feedback та інтеграції візуалів.

Очікувані результати:

Учні презентуватимуть короткі summaries проєктів і надаватимуть/отримуватимуть відгук із використанням фраз для коментування.

Учні створюватимуть структуру презентації (вступ, основна частина, висновок) з linking words та persuasive language.

Учні практикуватимуть role-play інтерв'ю для імітації презентації, демонструючи впевненість у extended speaking.

Учні записуватимуть mini-rehearsal для self-assessment та formative feedback.

Тип уроку: комбінований (практичний, з елементами групової роботи та role-play).

Форма роботи: групова (групи по 4-5 учнів), парна (role-play), індивідуальна (script writing).

Обладнання: проєктор, смартфони для запису, комп'ютери/планшети з Canva, роздруковані vocabulary bank та sentence starters.

Тривалість: 45 хвилин.

Метод: метод проєктів у програмі пробного навчання

Перебіг уроку

1. Організаційний момент (2 хвилини)

Мета: активізувати увагу учнів, нагадати про попередній етап проєкту.

Учитель вітається: "Good morning, everyone! Today we're diving deeper into our Eco-Challenges project. Remember, last lesson we brainstormed ideas – now it's time to build!"

Швидкий warm-up: учні по колу називають одне екологічне слово (наприклад, "pollution") з попереднього уроку, щоб активізувати словник.

Оцінка: неформальна (спостереження за участю).

2. Перевірка домашнього завдання й отримання відгуків (10 хвилин)

Мета: Розвивати навички отримання й надання відгуку, практикувати коротке усне мовлення.

Кожна група (4-5 груп) презентує 1-хвилинний summary свого проєкту (наприклад, "Our project is about plastic waste in oceans. We think...") перед класом.

Перехід до отримання відгуків: "Carousel rotation" – групи рухаються по колу до сусідніх "станцій" (столи з плакатами summaries), де коментують: "I like how you described the effects of pollution" або "Maybe add more examples about solutions?" (використовуючи prepared phrases на дошці).

Учитель модерує: "Remember to be positive and constructive!"

Матеріали: prepared phrases на дошці/роздатках: "I like how you..."; "One suggestion: ..."; "Great point about...".

Оцінка: peer feedback forms (учні відзначають сильні сторони сусідньої групи).

3. Основна частина. Розвиток проєкту (25 хвилин)

Мета: практикувати script writing, інтеграцію візуалів та argumentative speaking через role-play.

Діяльність (поділена на етапи):

Вступ (5 хвилин): учитель показує модельний приклад – короткий відеоролик з TED-Ed про екологічні проблеми (наприклад, 2-хвилинний ролик про кліматичні зміни).

Обговорення: "What linking words did they use? How did they persuade the audience?"

Групова робота (10 хвилин):

Групи працюють над структурою презентації:

Script writing: вступ (hook + thesis), основна частина (arguments with examples), висновок (call to action).

Інтеграція візуалів: Створення фото/графіків у Canva.

Scaffolding для слабших: Роздається vocabulary bank (20 термінів: sustainable, conservation, impact, biodiversity, emission, recycle, etc.) та sentence starters: "Firstly, ..."; "This leads to ..."; "We must act now because ..."; "In conclusion, ...".

Практика рольової гри (10 хвилин): у групах – парна рольова гра. Один учень "інтерв'ює" іншого про script ("Tell me about your introduction. Why is this problem urgent?"). Імітація справжньої презентації. Учитель ходить між групами, надаючи відгук.

Матеріали: відеоролик (TED-Ed), Canva access, vocabulary bank handout, sentence starters template.

Оцінка: teacher's observation checklist (використання linking words, fluency).

4. Завершення уроку. Рефлексія (5 хвилин)

Мета: забезпечити формування навиків, будувати вміння розширеного спілкування.

Кожна група записує 30-секундний фрагмент script на смартфон (вступ або висновок) і ділиться з учителем.

Коротка рефлексія: "What went well? What will you improve?" (1-2 речення на групу).

Учитель дає формувальний відгук: "Great use of 'secondly'! Try speaking slower next time."

Оцінка: formative (rubric: clarity, language use, confidence; 1-5 scale).

5. Домашнє завдання (1 хвилина)

Завдання: доопрацювати script (додати візуали) і потренувати повну 3-хвилинну презентацію вдома (записати аудіо для self-check). Підготувати до наступного уроку презентацію проєктів.

Мета: перехід від планування до продукту.

Урок 3. Presentation and Reflection Phase of Project

Мета уроку: розвинути усну мовленнєву компетентність учнів через демонстрацію результатів проєктної роботи, фокусуючись на fluency, pronunciation, coherence та interactive speaking; сприяти розвитку критичного мислення, навичок саморефлексії та metacognitive awareness через презентації, Q&A та рефлексію; формувати навички командної роботи, відповідальності та впливу через реальне застосування англійської мови для обговорення актуальних тем (наприклад, екологічних проблем).

Очікувані результати:

Учні демонструють сформовану усну компетентність у презентаціях проєктів (рівень B1 за CEFR: впевнене вираження ідей з мінімальними паузами).

Беруть участь у інтерактивних дискусіях (Q&A), демонструючи critical listening та spontaneous speaking.

Проводять самооцінку прогресу в усному мовленні, досягаючи metacognitive awareness.

Тип уроку: комбінований урок кульмінації проєктної діяльності (третій урок у циклі пробного навчання методом проєктів).

Обладнання та матеріали: проєктор або інтерактивна дошка для презентацій (відео або live talk), рубрика оцінювання (таблиця з критеріями); exit ticket (аркуші для самооцінки: "I can now speak fluently about environmental topics – agree/disagree" з простором для коментарів), таймер для контролю часу, журнали для домашнього завдання.

Перебіг уроку

1. Організаційний момент (2 хвилини)

Привітання та мотивація: учитель вітається англійською ("Good morning, class! Today is the big day – your projects come to life!"), нагадує про тему проєкту (наприклад, "Solutions to Environmental Problems") та мотивує: "Remember, your English is the key to making a real impact!"

Перевірка присутності та розподіл ролей (модератор для Q&A, таймер для презентацій).

2. Актуалізація опорних знань (Quick Review) (5 хвилин)

Форма роботи: класна дискусія в режимі "round-robin" (коло, де кожен ділиться по черзі).

Завдання: обговорення теми "What new words did you learn from your research?" (Які нові слова ви вивчили під час дослідження?).

Учні по черзі називають 1-2 нові слова з проєкту (наприклад, "sustainable development" або "carbon footprint"), пояснюють значення та вживають у реченні (практика definitional speaking).

Учитель фіксує слова на дошці, корегує вимову.

Мета: активізувати лексику проєкту, розігріти усне мовлення, створити позитивну атмосферу.

3. Основна частина: презентація проєктів (30 хвилин)

Форма роботи: групові презентації (3-4 групи по 4-5 учнів, кожна група – 5 хвилин + 3 хвилини Q&A).

Завдання: кожна група презентує свій 5-хвилинний video або live talk перед класом, використовуючи проєктор. Фокус на демонстрації усної компетентності: чітка структура (introduction, main ideas, conclusion), візуали для підтримки.

Приклад структури презентації: "Hello, we're Group 1 with our project on 'Recycling Solutions'. First, we'll show the problem... Now, our idea... Finally, how to implement it."

Оцінювання: за рубрикою (Таблиця 2.1.). Учитель та однокласники оцінюють фокусуючись на pronunciation (чіткість звуків), coherence (логічна

послідовність) та engagement (залучення аудиторії через запитання чи приклади). Учні отримують зворотний зв'язок одразу після презентації.

Таблиця 3.1.

Критерії оцінювання проєктів

Критерій оцінювання (з рубрики)	Опис	Бали
Pronunciation	Чіткість вимови, інтонація	1-4
Coherence	Логічна структура, зв'язність	1-4
Engagement	Залучення аудиторії, креативність	1-4

Q&A session: після кожної презентації – 3 хвилини запитань від класу (наприклад, "How can we implement your solution?" або "What are the challenges?"). Учитель модерує, забезпечуючи баланс участі (кожному учню – щонайменше одне запитання/відповідь).

Мета: розвивати interactive speaking, critical listening та spontaneous responses. Учні практикують формулювання запитань і відповідей у реальному контексті.

4. Закріплення (Reflection Circle) (10 хвилин)

Форма роботи: коло рефлексії (учні сидять у колі, по черзі діляться).

Завдання: учні відповідають на запитання ("What was challenging? What did you improve?" – Що було складним? У чому ти покращився?). Кожен учень ділиться 1-2 реченнями (наприклад, "Presenting in front of the class was challenging, but I improved my fluency.").

Заповнення exit ticket: самооцінка ("I can now speak fluently about environmental topics – agree/disagree") з коротким обґрунтуванням.

Мета: сприяти рефлексії над прогресом у усному мовленні. Учитель підсумовує спільні інсайти ("Great job on fluency – you've all grown!").

5. Підсумок уроку та домашнє завдання (3 хвилини)

Підсумок: учитель коментує досягнення ("Today, you turned English into a tool for real impact – proud of your progress in speaking!"), ділиться загальною оцінкою за рубрику.

Домашнє завдання: написати короткий journal entry (5-7 речень) про особистий внесок у проєкт англійською ("What was my role? What did I learn about speaking?")..

Оцінка: виставляється за активність (презентація, Q&A, рефлексія) – 10-12 балів.

3.3 Рекомендації для вчителів щодо ефективного використання методу проєктів

У сучасній шкільній практиці уроки англійської мови в 8-му класі вимагають від вчителів інструментів, які не лише розвивають граматичні навички, а й активно стимулюють учнів до вільного використання мови в реальних комунікативних ситуаціях. Метод проєктів стає потужним засобом для цього, дозволяючи учням зануритися в творчий процес, де усне мовлення перетворюється з механічного повторення на природний інструмент обміну ідеями.

Пропонуємо детальні практичні рекомендації щодо впровадження методу проєктів, зосереджуючись на етапах підготовки, реалізації та рефлексії, щоб учителі могли адаптувати його до типового урокового графіка, враховуючи обмежений час і різноманітність рівнів підготовки учнів. Рекомендації базуються на послідовних кроках, які забезпечують поступове нарощування навичок усного вираження, від простих діалогів до повноцінних презентацій, з акцентом на мотивацію та взаємодію в групах.

Перший крок у ефективному використанні методу проєктів полягає в ретельному плануванні, яке починається з вибору тем, близьких до інтересів учнів 8-го класу, щоб забезпечити їхню залученість і природне прагнення до усного обговорення. Для формування усної компетентності ідеально підходять теми, пов'язані з повсякденним життям, такі як "My Dream

Vacation" (Моя мрія про відпустку), "Eco-Friendly School" (Екологічно чиста школа) або "Teen Life in the Digital Age" (Підліткове життя в цифрову еру). Ці теми дозволяють учням використовувати базовий словниковий запас (приблизно 800-1000 слів на рівні A2-B1), але водночас стимулюють до розширення лексики через описові фрази, наприклад, "I'd love to visit Paris because it's romantic and full of history" замість простого "I like Paris".

Під час планування вчитель повинен виділити 10-15 хвилин на початку уроку для введення теми, демонструючи коротке відео чи фото (наприклад, з безкоштовних ресурсів на кшталт YouTube або шкільних планшетів), щоб активізувати попередні знання. Рекомендується скласти шаблон проєктного плану на аркуші A4, де учні заповнюють розділи: "What I know" (Що я знаю), "What I want to learn" (Що я хочу дізнатися) та "How I'll present it" (Як я це представляю). Цей шаблон допомагає структурувати думки і одразу переходити до усної практики – наприклад, учні по черзі називають три слова, пов'язані з темою, пояснюючи їх значення партнеру по парі.

Для групової роботи (3-4 учні на групу) вчитель призначає ролі: "leader" (лідер, який координує обговорення), "researcher" (дослідник, який збирає факти), "speaker" (оратор, який репетирує презентацію) і "visual designer" (дизайнер, який створює плакати чи слайди). Такий розподіл забезпечує, що кожен учень практикує усне мовлення на різних етапах: лідер модерує брейншторм (5 хвилин на групове обговорення ідей англійською), а оратор фіксує ключові фрази для майбутньої презентації.

Ресурси для підготовки мають бути мінімальними та доступними: аркуші паперу, маркери, шкільний комп'ютер для простих слайдів у PowerPoint або Google Slides. Вчитель повинен передбачити "backup plan" – якщо техніка вийде з ладу, група переходить до усної репетиції без візуалів, фокусуючись на діалогах на кшталт "What do you think about this idea? Why or why not?". Загалом, підготовчий етап займає 1-2 уроки по 45 хвилин, але його ефективність полягає в тому, що він одразу інтегрує усне мовлення як інструмент планування, а не як ізольовану вправу.

Реалізація проєкту – це серцевина методу, де усна мовленнєва компетентність формується через інтенсивну комунікацію в групах і на повний клас. На етапі збору інформації (20-30 хвилин на урок) вчитель організовує "role-play interviews", де учні в парах ставлять питання один одному англійською, наприклад: "Have you ever been to a national park? What animals did you see?". Це не лише розвиває навички запитувань і відповідей, а й допомагає збирати автентичний матеріал для проєкту.

Для теми "Eco-Friendly School" групи можуть провести "survey" серед однокласників: кожний учень запитує 5-7 однолітків "Do you recycle at home? How often?", записуючи відповіді в таблицю і одразу обговорюючи результати в групі ("Three people said yes, but only once a week – that's not enough!"). Така практика триває 10 хвилин і фіксується в чек-листі, де вчитель відзначає прогрес: кількість повних речень, використаних учнями, і точність вимови.

Перехід до створення продукту проєкту (презентація чи рольова гра) вимагає щоденної усної репетиції. Рекомендується виділяти 15 хвилин кожного уроку на "mini-rehearsals": група репетирує один слайд або сегмент, де оратор говорить 1-2 хвилини, а інші дають зворотний зв'язок англійською ("Your pronunciation was clear, but add more details about why it's important"). Вчитель ходить між групами, коригуючи на ходу: наприклад, якщо учень каже "I think it's good", пропонує розширити до "I believe recycling is essential because it reduces waste and protects our planet".

Для учнів з нижчим рівнем (A2) вводиться "support phrases" – набір готових фраз на дошці, як "In my opinion...", "For example...", які вони вставляють у свою мову. Якщо група стикається з бар'єром (наприклад, брак ідей), вчитель запускає "chain story": кожен учень додає одну фразу до спільної історії про тему, що триває 5 хвилин і генерує 10-15 ідей для обговорення.

Щоб уникнути домінування сильніших учнів, впроваджуйте "rotation of roles" – щодня змінюйте ролі, щоб кожен мав шанс бути спікером. Для повної

класу інтеграція відбувається на "sharing sessions": дві групи по черзі представляють по одному сегменту (3 хвилини кожна), а решта ставить питання ("How can we apply this in our school?").

Це розвиває навички слухання та реагування, з фокусом на fluency – вчитель хвалить за плавність мовлення, а не за граматику, мотивуючи учнів говорити більше. Загальна тривалість реалізації – 4-5 уроків, з перервами на рефлексію, де учні в парах діляться "What was easy/hard in speaking today?".

Оцінка в методі проєктів повинна бути динамічною і зосередженою на усному мовленні, щоб учні бачили прогрес і мотивувалися до подальшого вдосконалення. Замість традиційних тестів використовуйте "peer assessment rubric" – просту таблицю з критеріями: "Clarity of ideas" (Ясність ідей, 1-5 балів), "Use of vocabulary" (Використання лексики), "Pronunciation and fluency" (Вимова та плавність), "Interaction with audience" (Взаємодія з аудиторією). Кожна група оцінює презентацію іншої, а вчитель додає свою оцінку, фіксуючи конкретні приклади: "Great job using 'On the other hand' to contrast ideas!". Це займає 10 хвилин після презентації і стимулює учнів до самоаналізу – вони записують одну сильну і одну слабку сторону свого мовлення.

Для індивідуального трекінгу ведіть "speaking journal": учень щотижня записує 3-5 речень про свій досвід ("Today I spoke for two minutes without stopping – it felt confident!"). Вчитель переглядає журнали раз на два тижні, додаючи коментарі з пропозиціями, як "Try linking words like 'and then' to make it smoother".

Рефлексія на класному рівні відбувається в кінці проєкту: 5-хвилинне коло, де кожен ділиться "What I learned about speaking English through this project", що закріплює емоційний аспект і готує до наступного проєкту. Якщо учень показує прогрес (наприклад, від 2 до 4 балів за fluency), нагороджуйте "speaking stars" – наклейки чи бали, які накопичуються для класових винагород, як додатковий час на гру.

Адаптація для різноманітності: для інтровертів вводьте "pair practice" перед груповим обговоренням, а для гіперактивних – чіткі таймери на репетиції. Якщо клас великий (понад 25 учнів), розбивайте на підгрупи для паралельних презентацій, чергуючи з усними Q&A.

Отже, впровадження методу проєктів для формування усної мовленнєвої компетентності в 8-му класі перетворює уроки англійської на динамічні простори, де учні не просто вчать говорити, а використовують мову для досягнення спільної мети. Через послідовне планування, інтенсивну групову практику та конструктивну оцінку цей підхід забезпечує стале нарощування навичок, роблячи мовлення природним і впевненим.

Висновки до Розділу 3

Передумови для ефективного використання методу проєктів у формуванні усної мовленнєвої компетентності на уроках англійської мови в 8 класі утворюють комплексну систему, де психологічна готовність учнів, методична майстерність вчителя та організаційна підтримка взаємопов'язані. Цей підхід не лише активізує мовлення, роблячи його природним і контекстуальним, але й сприяє всебічному розвитку особистості.

Із метою проведення експериментального дослідження (пробного навчання) як показника ефективності реалізації методу проєктів було розроблено програму проєктної діяльності на уроках англійської мови в 8 класі.

Програма базується на темі "Environmental Issues in Our Community" (Екологічні проблеми в нашій громаді), яка актуальна для сучасної молоді та дозволяє інтегрувати усне мовлення з елементами критичного мислення. Кожен урок триває 45 хвилин і реалізується в групі з 20–25 учнів, з використанням інтерактивних матеріалів (презентації, онлайн-ресурси як Kahoot чи Padlet).

Мета програми – сформувати в учнів здатність до усного монологічного та діалогічного мовлення на рівні B1 CEFR, розвиваючи

навички аргументації, опису та презентації. Завдання проєкту: створення презентації про локальну екологічну проблему з пропозиціями рішень, яку учні презентують англійською. Це забезпечує поступове нарощування складності: від планування на першому уроці до виконання на другому та рефлексії на третьому.

Впровадження методу проєктів для формування усної мовленнєвої компетентності в 8-му класі перетворює уроки англійської на динамічні простори, де учні не просто вчаться говорити, а використовують мову для досягнення спільної мети. Через послідовне планування, інтенсивну групову практику та конструктивну оцінку цей підхід забезпечує стаке нарощування навичок, роблячи мовлення природним і впевненим.

ВИСНОВКИ

У дослідженні проаналізовано будову іншомовної комунікативної компетенції учнів базової середньої школи. Виявлено, що ця структура складається з п'яти рівнів, які охоплюють психофізіологічні риси особистості, соціальний статус, культурний потенціал, мовні знання та прагматичні аспекти. Особливу увагу приділено тому, що для розвитку іншомовної комунікативної компетенції в школярів учителю слід організовувати навчальний процес так, щоб не лише ретельно планувати зміст занять, адаптуючи його до середнього рівня класу з урахуванням індивідуальних відмінностей, але й передбачати можливі труднощі учнів, створюючи при цьому сприятливі умови для опанування навичок іншомовного спілкування, оскільки освіта відіграє ключову роль у становленні особистості учня.

Описано класичні та новітні технології розвитку іншомовної комунікативної компетенції в учнів базової середньої освіти. Досліджено потенціал традиційних методів викладання, правильне педагогічне застосування яких на уроках англійської може перетворити мислення з допоміжного елемента на основний інструмент, що стимулює мовленнєву креативність школярів. Зазначено, що комбінація традиційних підходів з інноваційними дозволяє уникнути шаблонних логічних конструкцій і подавати матеріал через образи. Підкреслено ефективність мобільних додатків та інтернет-платформ для вивчення англійської в дистанційному форматі. Кожен такий інструмент розширює поле для творчого навчання, забезпечуючи повноцінний і динамічний освітній процес.

Сучасні стратегії викладання іноземних мов акцентують на пріоритеті розвитку особистості, яка стає центральною метою і ключовим досягненням освіти. Ці підходи реалізуються через різні вектори: створення системи безперервного навчання, персоналізоване викладання, впровадження

альтернативних форматів, розробку новаторських моделей змісту освіти та формування сучасного інформаційно-освітнього простору.

Методи навчання іноземної мови в школі поділяються на наукові (ті, що базуються на наукових операціях і дослідженнях) та дидактичні (спеціально адаптовані для ефективного засвоєння предмета: евристичний, моделювання, метод корисних завдань, проєктний метод).

Ключовою передумовою застосування проєктного методу на уроках іноземної мови є фокус на розвитку всіх елементів логічного мислення учнів з урахуванням їхнього віку. Таким чином, сучасне викладання іноземної мови в середній школі поєднує класичні та сучасні методи організації навчання. Однак дедалі помітнішою стає тенденція, коли інноваційні педагогічні інструменти поступово витісняють традиційну дидактику.

Передумови для успішного впровадження проєктного методу в розвитку усного мовлення на уроках англійської в 8-му класі формують інтегровану систему, де психологічна підготовка учнів, педагогічна компетентність викладача та організаційна допомога тісно переплітаються. Такий метод не тільки стимулює природне, контекстуальне мовлення, але й сприяє гармонійному зростанню особистості.

Для проведення експерименту (пілотного урокового циклу) як індикатора дієвості проєктного методу було створено програму проєктної роботи на уроках англійської в 8-му класі. Програма ґрунтується на темі "Environmental Issues in Our Community ", яка є актуальною для підлітків і поєднує усне мовлення з критичним аналізом. Кожен урок триває 45 хвилин і проводиться в групах по 20–25 учнів з елементами інтерактиву (презентації, онлайн-інструменти на кшталт Kahoot або Padlet).

Мета програми полягає в опануванні учнями навичками усного монологу та діалогу на рівні B1 за CEFR, з акцентом на аргументацію, опис і презентацію. Основне завдання проєкту: розробка презентації про місцеву екологічну проблему з ідеями розв'язання, яку школярі представляють

англійською. Це передбачає поступове ускладнення: від планування на першому занятті до реалізації на другому та аналізу на третьому.

Використання проєктного методу для розвитку усного мовлення в 8-му класі робить уроки англійської живими платформами, де учні не лише тренують мову, а й застосовують її для спільних цілей. Завдяки чіткому плануванню, активній командній роботі та зворотному зв'язку цей підхід гарантує стабільне вдосконалення вмінь, роблячи мовлення спонтанним і впевненим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безкоровайна Ю. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів. *Студентський науковий альманах факультету іноземних мов*. 2009. Вип 1(6). С. 230–234
2. Беженар І. В., Косенко А. В. Особливості організації підготовчого етапу навчання майбутніх перекладачів синхронного перекладу. *Modern research in science and education*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2024. P. 469-472.
3. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 19–30.
4. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. №4(54). С. 1-18.
5. Ворожбит А. В. Веб-орієнтоване інформаційно-освітнє середовище закладу освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2018. №3(36). С. 20-29.
6. Ворожбит А. В. Аналіз використання веб-орієнтованих технологій в закладах загальної середньої освіти. *Проблеми інформатизації навчального процесу в закладах загальної середньої та вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Київ, 9 жов. 2018 р). Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. С47-49.
7. Гапонова С.В. Розвиток особистості старшокласників у процесі навчання аудіювання іноземною мовою. *Іноземні мови*. 2002. № 2. С. 7-14.
8. Горбунова Н.В. Лексична компетенція дітей дошкільного віку в сучасних дослідженнях. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. 2010. Вип.8. С. 85–91.
9. Гуржій А. М., Жук Ю. О. Вплив інформаційних технологій на формування навчального середовища. *Нові інформаційні технології навчання*

в учбових закладах України: зб. ст. за матеріалами доп. четвертої Всеукр. наук.-метод. конф. (Одеса, 12-14 верес. 1995 р.). Одеса, 1997. С. 5-6.

10. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Електронні освітні ресурси – від теорії до практики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Київ; Вінниця. 2014. Вип.38. С. 3-11.

11. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології в освіті: зб. наук. праць*. Вип. 15. Херсон: ХДУ, 2013. С. 30–37.

12. Дем'яненко В. М., Лаврентьева Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації щодо добору і застосування електронних засобів та ресурсів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. №1 (105). С. 44-48.

13. Демида Б. А. Сагайдак С., Копил І. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 694. С. 98-107.

14. Денисенко С. М. Психолого-педагогічні засади проєктування мультимедійного контенту електронних освітніх ресурсів для вищого навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 / Київ, 2013. ПТЗН. 20с.

15. Дюканова Н.М. Проблеми застосування тестів під час вивчення іноземної мови. *Нові технології навчання*. 2007. Вип. 46. С. 26–31.

16. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2003*: зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України. Ч. 1. Харків: “ОВС”, 2002. С. 371-383.

17. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу. Оцінювання якості програмних засобів навчального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів: монографія / за наук. ред. М. І. Жалдака. Київ, 2012. С. 6-12.

18. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах. *Комп'ютер у шк. та сім'ї*. 2013. № 3. С. 8-15.
19. Жук Ю. О. Проблеми формування навчального середовища сучасної школи. *Моделі розвитку сучасної української школи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Черкаси, 11-13 жовт. 2006 р.). Черкаси – Сахнівка – Київ, 2006. С. 71-77.
20. Жук Ю. О. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2017. 468 с.
21. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С.Ю.Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
22. Кириченко В. Р. Навчання діалогічного мовлення на уроках англійської мови. *Англійська мова та література*. 2003. № 3. С. 3–10.
23. Казачінер О.С. Формування лексичних навичок в учнів 1-го класу. *Англійська мова та література*. 2008. № 3. С. 2–3
24. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. 2005. № 2. С.48-51
25. Корнієнко О. М. Значення письма в навчанні іноземної мови. *Англійська мова та література*. 2008. № 27. С. 2-3
26. Костікова І. Використання мовного портфоліо у процесі вивчення іноземної мови. *Проблеми освіти*. 2018. Вип. 89. С. 145-160.
27. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2009. №2. С.43–48
28. Кривонос О. М., Коротун О. В. Змішане навчання як основа формування ІКТ-компетентності вчителя. *Наукові записки*. Випуск 8. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015. С.157-168.

29. Кудельська О., Мельницька О. Ефективність використання соціальних мереж у навчанні англійської мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2023. № 1. С. 264-272.
30. Кузнецов В. Сучасні технології оцінювання знань студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2009. № 17. С. 179–185.
31. Кузьменко Ю.В. Вправи для формування лексичних навичок. *Бібліотека журналу «Іноземні мови»*. 2003. № 4. С. 21-25.
32. Купріянова Г.В. Групова та самостійна робота при оволодінні читанням. *Іноземні мови в школі*. 2001. № 6. С. 26-29.
33. Лещенко Г. Компендіум основних методичних понять : стислий виклад засад формування комунікативної україномовної компетенції. *Українська мова і література в школі : науково-методичний журнал*. 2009. № 5. С. 6–13.
34. Лукіна Т. О. Технології діагностики та оцінювання навчальних досягнень. К., 2007. 62 с.
35. Мирошніченко А. Л. Навчання усного мовлення. *Англійська мова та література*. 2004. № 31. С. 9–13.
36. Москалюк Л.В. Ігрові завдання для контролю лексичних знань молодших школярів на уроках англійської мови. *Іноземні мови*. 2006. № 3. С. 44 – 45
37. Мусейчук С. М. Тестування як основна форма контролю при навчанні іноземних мов. *Лінгвометодичні концепції викладання іноз. мов у немовних вищих навчальних закладах України: зб. наук. статей учасників Всеукр. наук. - практ. конф., Київ, 23–24 грудня 2003 р. / ред. кол. : І. І. Тимошенко (голова) та ін.. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. С. 93-105.*
38. Ніколаєва С.Ю. Мовний портфель: призначення, структура, види, укладання: посібник. *Бібліотечка журналу «Іноземні мови»*. 2005. Вип. 4. С. 64-68.

39. Низенко К. М. Розвиток комунікативних здібностей учнів 7 – 9 класів засобами використання інноваційних технологій на уроках. *Англійська мова та література*. 2010. № 13. С. 8-20.
40. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. К.: Ленвіт, 1999. 320с.
41. Полонська Т. Особливості контролю навчальних досягнень учнів початкової школи з іноземних мов на засадах компетентнісного підходу. *Методика навчання мови та літератури*. 2019. Вип. 26. Ч. 2. С. 369-375.
42. Редько В.Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія. К. : Генеза, 2012. 224 с.
43. Редько В.Г. Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи: лінгводидактичний аспект. *Проблеми сучасного підручника*. 2017. Вип. 18. С. 178–191.
44. Саєнко Н. С. Теоретичні аспекти контролю у навчанні іншомовного професійного спілкування. *Вісник Нац. тех. унів. України “Київський політехнічний інститут”*. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2006. № 1 (16). С.74–78.
45. Свириденко І. Використання SMART-технологій на уроках іноземної мови при формуванні мовної компетентності учнів основної школи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 1. С. 51-57.
46. Сперанський Н.І. Нові режими навчання читання в середній школі. *Іноземні мови в школі*. 2002. № 4. С. 23-29.
47. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність: головні принципи та компоненти процесу навчання професійно орієнтованого спілкування. *Вісник Луганськ. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*. 2013. № 4 (60). С. 190–192.
48. Тарнопольський Б. Методика викладання англійської мови. Київ: Знання. 2013. 167 с.

49. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.09. Луцьк, 2005. 212 с.
50. Федоренко Ю.П. Діалогічне мовлення як засіб активізації мовленнєвої діяльності. *Вивчення мови на комунікативній основі*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 17-19 квітня 2000 року Полтава, 2000. С.69-70.
51. Ханіна О. М. Проблема тестування в сучасній методиці викладання іноземної мови. *Іноземні мови*. 2004. № 1. С. 55-59.
52. Хоменко Е. Г., Дембновецька К. В. Навчання монологічного мовлення учнів старшої загальноосвітньої школи на основі автентичних текстів країнознавчого характеру. *Іноземні мови*. 2002. № 2. С. 8-18.
53. Швидкий О. Тестовий контроль у навчальному процесі. *Освіта. Технікуми, коледжі*. 2002. № 1. С.19–21.
54. Шиба А.В. Реалізація системно-діяльнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. *Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки фахівця* : VI міжнародна науково-практична конференція: збірник наукових праць: Молодий вчений, липень 2020р. № 7.1 (83.1). Молодий вчений. 2020 С. 146-149
55. Щербак О. І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. 136 с.
56. Якубовська Л. Використання тестів у навчанні іноземної мови курсантів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. 2004. № 10. С. 192-196.
57. Balcikanli C. Prospective English language teachers' experiences in Facebook: Adoption, use and educational use in Turkish context. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)*. 2015. Vol. 11. Issue 3. P. 82–99.
58. Bergmann J., Sams A. Flip your classroom: reach every student in every class every day. Eugene, OR.; Alexandria, VA.: ISTE; ASCD, 2012.

59. Berrett D. How 'flipping' the classroom can improve the traditional lecture. *The Chronicle of Higher Education*, Feb. 19, 2012.
60. Bouchefra M. The Use of the Flipped Classroom in EFL Writing Classroom. Internet journal for cultural studies. URL: <http://www.inst.at/trans/22/the-use-of-the-flipped-classroom-in-efl-writing-classroom/> (дата звернення: 11.09.2023)
61. Fernández-Cruz F.-J., Fernández-Díaz M.-J. Generation Z's teachers and their digital skills. *Comunicar*. 2016. № 24(46). P. 97–105.
62. Fitzpatrick M. Classroom lectures go digital. *The New York Times*, June 24, 2012.
63. Smith M., Smith G. A Study Skills Handbook. Oxford: Oxford Univ. Press, 2012. 229 p.
64. Talbert R. Four Things I Wish I Had Known About the Flipped Classroom. *The Chronicles*. June 5, 2014.
65. Tucker B. The Flipped Classroom. *Education Next*. 2012. Vol. 12, No. 1. P. 83-86.
66. Tudor I. Learner-centredness as Language Education. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2011. 280 p.